

Delavska enotnost

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 9. avgust 1984
letnik 43, številka 31, cena 15 din

V tej številki:

Sindikalni poročevalec

Program zveze sindikatov
za zaščito življenjske ravni

Delitev po delu vnaša nemir v zatohla okolja

Razprave o uveljavljanju delitev po delu in rezultatih dela so vroče, kajti v naša delovna okolja, ki so prepojena z ležernim odnosom do dela, s slabo organizacijo in vso drugo navlako, ki jo imenujemo navadno lažna solidarnost, vnašajo nemir, razlikovanje in po bolj ali manj natančnih dogovorjenih merilih tudi razlike v kuverti. To, nujno potrebno razlikovanje, je samo po sebi zdrava stvar, vnaša tekmovanje in pogojuje tudi odgovornejši odnos do gospodarjenja z družbenimi sredstvi v temeljni organizaciji. Če bi zares uveljavili objektivna merila za delitev po delu in rezultatih dela, če bi se jih zares tudi držali, bi se kmalu pokazalo, da je še precej rezerv v delu, v njegovi organizaciji in nenazadnje tudi v številu zaposlenih: v proizvodnji in predvsem v režiji. Seveda za takšen obseg proizvodnje, kot ga imajo zdaj in za takšno raven dohodka, kajti nedvomno je nezaposlenosti zaposlenih v naših organizacijah združenega dela zelo veliko. Da seveda tega spet posebej ne omenjamo za družbene službe, za skupne službe v sisih in povsod tam, kjer živijo le od ustvarjenega dohodka proizvodnih delavcev. Tistih, ki produktivno sodelujejo v proizvodnji, v neposredni ali pa posredni obliki.

Zdrav sistem nagrajevanja bi moral potemtakem prinesiti tudi presežek delavcev, njihovo razporeditev na druga produktivna delovna mesta in tudi v druge temeljne in delovne organizacije, če je to potrebno. Nekaj podobnega se je že zgodilo v mariborskem MTT in mariborski Emoni. V slednji je sicer nastal hud prepir, vendar sta zmagala ekonomska računica in stabilizacijsko ravnanje. Takšen prepir, ki bi ga vnesli v naša delovna okolja z uveljavitvijo delitev po delu in rezultatih dela, je potemtakem mogoč, nujen in imperativ stabilizacijskih prizadevanj. Le na nekaj vendarle ne bi smeli po-

zabiti: okna in vrata je potrebno odpreti zlasti v tistih pisarnah, kjer boljši in slabši strokovnjaki skrbijo za ustrezne strokovne predloge za uveljavitev delitev po delu in rezultatih dela. Zdi se, da je v pisarnah, kjer krojijo takšne rešitve, še najbolj zatohlo, in objektivno so tod legla upiranja uveljavitvi sistema delitev po delu in rezultatih dela. Pa ne mislimo le na tiste referente, ki spremljajo delitev po delu, temveč tudi pisarne, kjer sedijo »razvojniki«, finančni operativci, kadroviki, splošni režijci itn. Zakaj menimo, da so tod vzroki za to, da se razlikovanje pri osebnih dohodkih po vloženem delu in rezultatih dela hitreje ne premakne? Zato, ker bi se tudi v pisarnah, v takšni in drugačni režiji, moral sprožiti nujen plaz razlikovanja ljudi po delu in po plačah, ki jih mesečno dobivajo. Ta, mirno speči kapital, ki ni dovolj izkoriščen v gospodarjenju organizacije združenega dela in vse družbe, je zelo drag. Vanj je družba vložila za šolanje in zdaj tudi za relativno visoke osebne dohodke, ki pa niso rezultat merljivega (ni treba ravno povsem natančnega) prispevka k dohodku. Pa bo še dolgo tako?

Pravzaprav smo spoznali preprosto resnico, da je zdaj v naših organizacijah združenega dela in drugih skupnostih preveč rok, ponekod pa tudi glav, ki ustvarjajo sorazmerno nizek dohodek in da bi ga lahko ob manjšem številu zaposlenih, vendar pa med drugimi ukrepi tudi s sistemom delitev po delu in rezultatih dela, v dobršni meri povečali? O vsem tem se v resnici premalo sprašujemo, delitev po delu pa postaja zategadelj hotenje na papirju, ker je konkurenca v prisvajanju drobtin ob ustvarjenem dohodku številčno velika, kakovostno pa šibka, da se čisto ne spleča preveč boriti za več dela in boljše delo.

Marian Horvat

Zgornji posnetek je bil narejen v neki zasebni rimski kliniki. Predstavlja pa terapijo z elektrošokom, ki ga uporabljajo v psihiatriji. Z njim povzročajo nezavest s krči (podobnimi epileptičnim napadom) in spremembe, ki ugodno učinkujejo na nekatere duševne bolezni (shizofrenija, depresija itd.).

Glede na dogodek, ki se je pripetil v kobariškem Tiku, kjer so »vtaknili v prisilni jopič« urednika njihovega tovarniškega glasila (o tem poročamo na 6. in 7. strani Delavske enotnosti) lahko pričakujemo, da bo omenjena terapija kmalu dobila domovinsko pravico tudi v slovenskem novinarstvu.

Pa šalo na stran, stvari so namreč več kot resne.

I.K.

Domači gostje le varljivi upi

Koliko porabijo tuji turisti v Jugoslaviji, že dolgo ni več skrivnost. Malo, veliko manj kot v vseh drugih evropskih deželah, ki nekaj pomenijo v turizmu. Zato sploh ni presenetljiv podatek naših statistikov, da gre kar tri četrtine skupne porabe tujih turistov na račun penziona, ostane, ta je seveda sila skromen, pa za hrano, pijačo, motorno gorivo, spominke in podobno.

Ob teh nič kaj spodbudnih podatkih, ki pa jim je že davno pognala brada, bode v oči, da ne znamo ponujati oziroma vnovčevati niti tistega, kar imamo na pretek, in da se moramo na račun svojega izrazito neprofesionalnega prijema zadovoljevati že s

četrtozrednimi gosti. Ti se namreč vse pogosteje hvalijo, da pustijo na počitnicah v Jugoslaviji le malo več novcev, kot jih odštejejo za potovanje na naše morje. Od takih gostov pa nimamo kdo ve koliko.

Zato je naš devizni priliv od turizma v primerjavi z deželami, ki bi jih v marsičem lahko primerjali z našo, ne le skromen, temveč dobesedno beden. Španiji, denimo, prinesejo tuji gostje vsako leto sedem ali celo več milijard dolarjev dohodka. Pa ne zato, ker je ta dežela toliko bolj zanimiva od naše ali ker jo obišče sedemkrat več turistov kot Jugoslavijo. Vsa »skrivnost« je v glavnem v tem, da pusti posameznik pri naših konkurentih v

povprečju trikrat ali štirikrat toliko denarja kot ga porabi v Jugoslaviji. In s tem je povedano skorajda vse. Turisti, gostje, poslovnice, mimoidoči, popotniki — saj ni bistveno kako imenujemo množico radovednih tujcev — zapravljajo tam, kjer lahko in toliko kot je vredna ponudba. In nič več. Vse, skoraj vse, je torej odvisno od pestrosti in seveda kakovosti ponudbe. In prav od tega je odvisna tudi plačilna sposobnost gostov. Tam, kjer so neomejene možnosti zapravljanja, se zbirajo petičneži. Tam, kjer je problem jedilno olje, milo, toaletni papir in kjer je treba v vrsti čakati na kruh, se zbirajo reveži.

Pa od že utrujajočih in ne-

nehno ponavljajočih razmišljanj spet k čvrstim podatkom: v prvi polovici leta smo zabeležili v naši državi 321 milijonov dolarjev deviznega priliva od turizma. To pa gotovo pomeni, da si tudi letos ne moremo obetati tako pogosto napovedovanih rekordov. Tudi zdaj, ko smo na vrhuncu sezone, je v glavnem še povsod nekaj ali dovolj prostora. Izjeme so redke. Tujih gostov je nekoliko več kot lani v tem času — žal, zelo slabih gostov — naših pa precej, precej manj. In zaradi slednjega tudi ne gre, kot prejšnja leta, gojiti upov, da bodo sezono morda le rešili domači turisti. Premalo jih je in odločno premalo imajo v svojih žepih.

Andrej Ulaga

Monopol nad naravnimi lepotami

Jugoslavija spada med tiste srečne dežele, ki ima veliko naravnih biserov. Naša naravna dediščina je zares zavdanja vredna. In v mnogih primerih tudi enkratna.

Zato ni naključje, da imamo pri nas toliko z zakonom zaščitnih kotičkov, ki jih želimo očuvati takšne, kot so, za kar nam bo vsak prihodnji rod še kako hvaležen.

Oaze naravnih lepotej torej čuvamo zase in za svoje zanamce. Varujemo jih pred kakršnimi koli posegi, pred zazidavami in oneshnaževanjem, da bi nam še dolgo omogočale današnje užitke: občudovanje prvobitnosti, lepote, mir... Čuvamo jih torej zase in zato, da bi bili redki dnevi našega oddiha bolj polni in da bi se lažje vračali k naravi, ki jo v vsakodnevem življenju vse bolj pogrešamo.

Ob vsem tem se mnogi toliko bolj upravičeno sprašujejo, s kakšno pravico nekateri delovni kolektivi preprosto jemljejo pravico našim državljanom, da si svobodno ogledujejo naše naravne lepote. Takih primerov, ko so si izborili monopol nad naravnimi lepotami in pod krinko varovanja narave služijo debele denarce, sploh ni tako malo.

Ob začetku poletja je denimo delovala kot hladna prha na desetisoče turistov v Istri novica, da je znani Limski kanal, doslej tako zelo priljubljena izletniška točka, preprosto zaprt. Ogled edinstvenega fjorda je sicer še možen, toda le v organizaciji poruške turistične agencije, pod določenimi pogoji in nikoli več — brezplačno! In podobnih primerov privatizacije nacionalnih lepote oziroma bogastva sploh ni tako malo. Nasprotno, vse več jih je.

Če bo šlo tako naprej, potlej lahko že jutri pričakujemo, da bomo morali globoko seči v žep tudi za ogled drugih naših naravnih biserov. Potem tudi hoja, denimo po triglavskem pogorju, ne bo več tako poceni rekreacija.

A.U.

Jubilej celodnevne osnovne šole Ni vse odvisno od denarja

Celodnevna osnovna šola z novim šolskim letom 1984/85 praznuje desetletnico. Lep jubilej, ki pa vendar poteka nekoliko v senci večje družbene osredotočenosti k problemom usmerjenega izobraževanja, zlasti tistega na višji in visoki stopnji, predvsem pa stabilizacijskih prizadevanj, ko so nekateri ne dovolj strokovno utemeljeni predlogi za varčevanje na področju vzgoje in izobraževanja vnesli negotovost glede obstoja in nadaljnjega razvoja celodnevne osnovne šole.

Osnovna šola s celodnevno organizacijo pouka, ki jo opredeljuje kot enega temeljev nadaljnje socialistične samoupravne preobrazbe vzgoje in izobraževanja, se ima v svoji kratki zgodovini s čim pohvaliti. Od prvih šestih celodnevnišol, ki so začele s poukom v drugem polletju šolskega leta 1974/75 z 52 oddelki in 1251 učenci, kar je predstavljalo 0,6 odstotka osnovnošolcev, imamo danes 146 celodnevnišol v 62 slovenskih občinah. V 1236 oddelkih se izobražuje 32.136 učencev ali 14,3 odstotka vseh slovenskih osnovnošolcev.

Napredek ni samo količinski. Predvsem je pomembno, da celodnevna osnovna šola širi in bogati svojo dejavnost ter tako pripomore k večjemu izenačevanju možnosti za vzgojo in izobraževanje vseh otrok. Koncept celodnevne osnovne šole v celoti izhaja iz družbenih potreb po večji in aktivnejši vlogi osnovne šole pri vzgoji mladega človeka, iz potreb po prevzemanju določenih nalog na področju varstva in skrbi za otroka ter zagotavljanja možnosti za njegov vsestranski razvoj na različnih področjih.

Vzgojnoizobraževalno delo na osnovni šoli je organizirano tako, da se organsko prepletajo pouk, samostojno delo učencev, interesne dejavnosti, rekreacija in druge dejavnosti. Na ta način se vzgojnoizobraževalna dejavnost širi in bogati, šola se v večji meri vključuje in povezuje z okoljem.

Seveda pa so med posameznimi občinami in tudi posamez-

nimi celodnevnišolami velike razlike. V občini Trbovlje so že od šolskega leta 1981/82 v celodnevno šolo zajeti vsi učenci, na Jesenicah jih je vključenih 65 %, v 18 občinah jih je vključeno med 15 in 30 %, med 5 in 15 % v 27 občinah, do 5 % pa v 11 občinah. Celodnevnišol nimajo v občinah Grosuplje, Maribor Tabor in Piran.

Podobne razlike so pri vsebini dejavnosti. Ponekod je dejavnost še togo razmejena, drugod spet se pouk funkcionalno prepleta s samostojnim učenjem in drugimi dejavnostmi, organizacija dela je presegla tradicionalni urnik. Pri vsakodnevnem delu uveljavljajo vrsto interesnih dejavnosti, jih povezujejo z delovno vzgojo in proizvodnim delom ter čim bolj samostojnim delom in samoupravo učencev. Vloga učitelja postaja drugačna, bolj usmerjevalna. Tako ob pouku prihaja do pristnejših, neposrednejših in bolj sproščenih medsebojnih odnosov med učenci in učitelji, ki rodijo boljše skupne rezultate učnovzgojnih prizadevanj. So pa tudi primeri, ko je dejavnost le togo organizirana, ko po liniji najmanjšega odpora pri interesnih dejavnostih prevladujejo telesnokulturne in kulturne dejavnosti, ne izkoristijo pa vseh možnosti, ki jih nudi povezava šole z okoljem.

Eno se — ob nespornih uspehih uveljavljanja celodnevne šole — zdi izredno pomembno. Ko so strokovnjaki primerjali gospodarsko razvitost občin in odstotek učencev, ki so vključeni v celodnevno osnovno šolo, so ugotovili, da vključenost otrok v celodnevno šolo ni odvisna od gospodarske razvitosti občin, oziroma, da sta oba pojma med seboj neodvisna. To pomeni, da so odločilni tudi drugi dejavniki. Zato bo treba poživiti delo (velikokrat zamrlih) koordinacijskih odborov za celodnevno osnovno šolo in pospešiti družbena prizadevanja na tem področju.

Bilo bi videti preveč preprosto, če bi obšli nekatere organizacijske in gnotne možnosti, ki jih je potrebno zagotoviti za večji in hitrejši razcvet nove šole. Vendar je to manjši, in z dobro voljo hitro rešljivi del posla. Bolj pomembna so subjektivna prizadevanja. Učitelji so že večkrat dokazali, da nimajo volje ne manjka. Pomagati moramo še drugi, saj gre za naše otroke.

Igor Žitnik

Žetev

Od kampanje do organiziranosti

Kmetje v Pomurju so sicer zadovoljni z letošnjim pridelkom, jezi pa jih, da se je dodobra zavleklo spravilo. Posnetek je iz Motvarjevca na območnem Goričnem, kjer kooperanti soboške kmetijske zadruga Panonka na tradicionalen, menda še najbolj zanesljiv način preskušajo kakovost zlatega zrnja. (Slika: B. Ž.)

Že leta nazaj se med vsako žetvijo pšenice sprašujemo, kaj se pravzaprav dogaja s to strateško poljščino — kako to, da so naše žetve podobne enkratni kampanji, v kateri ne manjka trkanja na vest in zavest pridelovalcev in parol o tem, kaj pomeni načrtovani odkup zlatega zrnja? Takšna in podobna vprašanja v glavnem naslavljam na pridelovalce pšenice, kot da so uspešne ali neuspešne žetve odvisne samo od njih! In prav zato, ker na težave in zaplete, ki že desetletje spremljajo žetev naše pšenice, gledamo tako ozko (in ozkosrčno) po znanem reku »zaradi dreves ne vidimo gozda«, puščamo ob strani nekatera temeljna nasprotja v vsem našem kmetijstvu, ali natančneje: vidimo samo pšenico in težave z njo, pozabljamo pa na trdnjšo, predvsem pa dolgoročnojšo ekonomsko politiko v kmetijstvu.

Zato seveda ni mogoče pisati samo o pšenici in puščati ob strani gordijske volve vseh težav v kmetijstvu, kar je potrdila tudi letošnja žetev. Zapletlo se je že pri določanju odkupnih cen te poljščine in ko je do enotnega zveznega dogovora le prišlo, je bilo spet precej tistih, ki so ga sicer podpisali, a hkrati tudi kršili. Če je po eni strani res, da je pšenico lažje nekoliko preplačati, kot pa napraviti red v lastnem kmetijstvu in pšenico pridelovati, pa to gotovo ni edini razlog, da ob vsaki žetvi »napovemo« izredno stanje in terjamo od inšpekcijskih služb, da bodo letino pšenice reševale pred prekupčevalci in preplačevanjem. Temeljni razlogi, ki vplivajo na odkup pšenice, so drugje in zelo jasno je tudi, zakaj v Jugoslaviji pokrimo letno kar dva milijona ton pšenice živini.

Za takšne razmere je neposredno kriva koruza oziroma številne špekulacije in nerazumljiva dogajanja s to poljščino. Že od novembra dalje cene tej poljščini vrtoglavito naraščajo in so presegle vse razumne meje. Koruza je prepuščena na milost in nemilost monopolistom, zvezne bilance ne poznamo (baje je tudi nimamo), to poljščino izvažajo vsi drugi,

samo kmetijstvo ne itn. In to kljub temu, da se lahko pohvalimo s podatkom, da spadamo pravzaprav po količini letnega pridelka v evropskih vrh pridelovalcev, na svetu pa tudi zasedamo ugledno deseto mesto. Prodajna cena koruze je ta hip od 35 do 42 dinarjev za kilogram, in če vemo, da je najbolj kakovostna pšenica po 25 dinarjev, je jasno, kaj s čim se živinorejcem bolj splača krmiti živino. Splača se jim celo kupovati kruh in ga uporabiti za krmo!

To je seveda samo v prid trditvam, da v našem kmetijstvu ni nobenih tržnih zakonitosti več in da nesorazmerja med cenami posameznih kmetijskih poljščin odražajo tudi globalna nesorazmerja med kmetijskim reprodukcijskim materialom in kmetijskimi pridelki. To seveda ni vse! Najpomembnejše kmetijske pridelke smo »prepuščili« državni skrbi in administriranju: določamo njihove cene... Za delovanje tržnih zakonitosti pa je ostalo bolj malo, ali nič prostora. Vse to baje zaradi skrbi za življenjski standard prebivalstva, kar je v času manjše kupne moči prebivalstva še posebej aktualno. Dolej nam tudi ta akcija »zaščite standarda« ni prinesla pretiranih uspehov: podražil se je kruh, podražilo se je meso, melko, olje.

Čeprav zatrjujemo, da je kmetijstvo naša naravna prednost, prednostna gospodarska panoga in eden od stebrov stabilizacije gospodarstva, ga v praksi ne obravnavamo tako. Bistveno smo zmanjšali naložbe, politiko kreditiranja smo razvrednotili z visokimi obrestnimi merami, uvozni kmetijski reprodukcijski material je obremenjen z visokimi carinskimi dajatvami itn.

Od vseh proklamiranih prednosti smo bolj kot ne ostali le pri obljubah, dolgoročnega programa stabilizacije agroživilstva pa zategadelj ne uresničujemo.

Zato seveda ni čudno, če se tudi letos sprašujemo, ali bomo silose napolnili z domačo pše-

nico ali uvoženo. V zadnjih desetih letih pšenice samo dvakrat nismo uvažali in tudi za letos bi bilo tvegano napovedovati, kaj bo. Podatki o letini so sicer polni optimizma, saj ne glede na predžetvene napovedi o slabi in podpovprečni žetvi slišimo ocene, da je žetev vendarle dobra in letina spodbudna. Skupno bomo pridelali kakšnih 5,1 milijona ton pšenice, odkupili pa naj bi 3,5 milijona ton zrnja (doslej smo ga bje v silose spravili že okoli tri milijone ton). V naši republiki pa se je žetev zaradi neugodnega majskega in junijskega vremena zavlekla in zato še ni znano, koliko pšenice bomo pridelali. A vsi se trudijo, da bi načrtovanih 70 tisoč ton pšenice tudi odkupili.

Vse to so bolj ali manj ugibanja, podatki o odkupu pšenice pa polni zadržkov in vprašanj, če je vse res, kar nam uradno sporočajo. Nezaupanja so krivi tudi vsi tisti, ki so nam ob podobnem času lani vzhiceno sporočili, da smo načrtovani odkup

pšenice dosegli in da dragocene deviz za uvoz te poljščine ne bo treba odšteti. Kasneje smo domačo pšenico poceni izvažali, slabo pa za drage devize uvažali! Tudi zato, ker so si zvezni organi pri računanju o odkupu pšenice z domačih polj pomagali z zveznimi blagovnimi rezervami, v katerih je ležala pšenica iz prejšnjih žetev, baje pa so v bilanco domačega odkupa všteli tudi načrtovani uvoz pšenice.

A kot že rečeno, samo o pšenici ni moč razpravljati, ker bistem to poljščino vzdigovali v nebo, pozabljali pa, da ni edina strateška, surovina, niti edini prehrambeni proizvod, ki ga potrebujemo. Obe, da bo letošnja jesen precej »vroča«, saj naj bi o zamotanih kmetijskih štrneh spregovorili v najvišjih zveznih organih, so gotovo dobrodošli. Kmetijci pa od teh razprav pričakujejo kaj več kot že zdavnaj znane analize razmer...

Vinko Vasle

Druga stran mesnega posta

Tudi jedli smo preveč

Jugoslovani smo v sedemdesetih letih izvozili desetino kmetijskih pridelkov, petino porabili kot surovino za industrijo sladkorja, tobaka, olja, tkanin, usnja in živil, blizu 70 odstotkov pa smo menda pojedli za hrano. Podatki sami po sebi niso nič posebnega, če jim ne bi — po naravi dokaj varljiva statistika — dodala, kako je v tem obdobju vsak Jugoslovian zaužil na dan kar 3540 kalorij ali za tretjino več od fizioloških potreb.

V razmerah, ko se pri cenah gremo ravbarje in žandarje (ravbarji vsi od tozdog navzgor, žandarji pa kakopak skupnosti za cene z zvezno vlado na čelu), je dovolj očiten namig na našo nezmernost pri prehrani — reči požrešnost bi bilo prehud — večstransko izzivalen. Čeravno se ne gre zanašati na statistiko, smo zdaj v položaju, ko je mesa na pretek — v hladilnicah in mesnicah — zdesetkane pa vrste tistih, ki si ga lahko privoščijo. Da, privoščijo, saj je standard mnogih v tolikšni meri načet, da so za številne družine brezmesni dnevi številni. Tudi vesti o pocenitvah tega pomembnega živila v drugih republikah ali celo o možnostih nakupa mesa na kredit bistveno ne spremenijo stvari. Ostaja nam edino tolažba, da je pri vsem tem le nekaj rezerv. Če že druge ne, pa vsaj v tistih 3540 kalorijah, ki smo si jih v 70 letih dnevno preveč privoščili!

B. Ž.

Iz novinarjeve beležnice

Vročé teme deževnega avgustovskega dne

Prejšnji četrtek je bilo v Beogradu posvetovanje predstavnikov republiških in pokrajinskih svetov zveze sindikatov o nekaterih najbolj aktualnih vprašanjih v naši družbi pri izpolnjevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Poseben poudarek na tem posvetu pa je bil namenjen tudi izpolnjevanju stališč in nalog ZSJ na področju socialne politike, ki jih je pred nedavnim sprejel svet Zveze sindikatov Jugoslavije.

Prav o teh dveh tematskih sklopih so se pogovarjali v Domu sindikatov člani predsedstva, ki so v teh sicer čemernih avgustovskih dneh v službi. V pogovoru, ki smo mu tudi mi prisluhnili, so sodelovali: Francka Herga, podpredsednica RS ZSS, in člani predsedstva Miro Gošnik, Marija Pukl, Vinko Kovačič in Brane Mišič.

Ne slepimo se: dvoje vrst cen imamo

Spet cene. Ni človeka, ki ne bi bil kritičen do njihovega gibanja. So aktualna tema na vsakem sestanku. Tudi na pogovoru v Domu sindikatov so bile. Francka Herga je med drugim ugotovila, da se jih tudi odgovorni družbeni dejavniki lotevajo kar počez, preveč aktivistično, voluntaristično in brez ustreznih strokovnih podlag. »Tudi v sindikatih prepogosto ravnamo tako, kot da bomo s parolami reševali stvari in razvozlavali zapletene odnose. Zdaj je že čas, da pri oblikovanju ukrepov ekonomske politike, predvsem pa politike cen mnogo bolj prisluhnemo tistim rešitvam, ki smo jih zapisali v dokumentih Kraigherjeve komisije in tako tudi oblikujemo politiko cen. Ukrepi morajo biti drugačni, in če bodo, potem ne bo toliko vprašanj, kaj bo sindikat naredil na področju cen, kako jih bo zavrnil, kar je seveda čista iluzija v razmerah, ko imamo v praksi legalne in ilegalne cene. Takšne ilegalne ali sive cene so danost, na gospodarski zbornici imajo njihov spisek, vendar so organizacije združenega dela zahtevale, naj ga ne objavijo, kajti lahko se zgodi, da bodo zaradi tega ostale brez reprodukcijskega materiala... Isto je s pšenico. Njena cena je določena, prodajajo pa jo precej dražje, zato bo treba kaj narediti.«

Vse kaže, da pri oblikovanju sprotnih gospodarskih ukrepov politika in znanost ne stopata vstrij. Razhajata se ali pa si podajata žogo okrog tega, kje so vzroki za sedanje stanje v cenovni politiki in kako jih odpraviti. Francka Herga pravi: »Zdi se mi, da naša ekonomska znanost pa tudi predlogi, ki jih ponuja, niso odraz časa in razmer. Pri kritiki rešitev izhaja iz odnosov, ki jih pri nas ni. Kot da bi ti ljudje pozabljali, da smo družba sicer s tržno-blagovnim značajem proizvodnje, vendar na družbeni lastnini proizvodnih sredstev in na samoupravljanju kot temeljnem proizvodnem odnosu. Tako pa ob zanemarjanju tega dejstva tudi ne more ponuditi najboljših instrumentov, strokovnih podlag za razreševanje nakopičenih gospodarskih problemov. V središču kritik je tako imenovana dogovorna ekonomija, so povezave v reprodukcijskih celotah in urejanje cenovnih in drugih vprašanj v okviru njih, vendar na ekonomski logiki. Ta razhajanja so vidna tudi pri snovanju novega zakona o družbeni kontroli cen, kot mu v praksi pravimo, kjer nekateri govorijo le o vlogi trga, ki naj uravnava cene, na vse druge stvari, pomembne pri oblikovanju cen pa pozabljajo.«

»Osnova za razhajanje, rekel bi, začetek vsega tega, je,« dodaja Miro Gošnik, »da ni določeno, kaj je družbeno potrebno delo v vseh fazah reprodukcije. Lahko jo to tudi pošten dogovor o tem, kaj je racionalna proizvodnja, kaj je normalna cena itd. v naših razmerah, ne pa da smo naravnani tako, da hočemo vsako družbeno neracionalno proizvodnjo, slabo delo in slabo organiziranost, spraviti v ceno. Okrog tega se bo treba dogovoriti, stvari razčistiti, kajti drugače nam bo priložnost za red na področju cen splavala po vodi. Tu smo že v zamudi in zdi se mi, da nismo pravilno ocenili vseh posledic tega, kar prinašajo zahteve Mednarodnega denarnega sklada o obrestni meri in drugem v naše gospodarjenje in ravnanje.«

»Pravzaprav smo v zelo čudnem položaju,« pravi Brane Mišič, »kajti zaradi dvigo-

vanja cen vsi kličejo sindikat na odgovornost, nanj kažejo, če tovarna preseže dogovorjene okvire cen svojih izdelkov. Ne vem, zakaj vsi pozabljamo, da sta najbolj odgovorni zanje skupnost za cene in splošna združenja pri gospodarski zbornici. Zakaj teh nihče ne kliče na odgovornost. Tu je odgovornost lahko konkretna!«

»Danes je že zveznemu izvršnemu svetu jasno, da imamo legalne in sive cene,« meni Francka Herga, »in zdi se mi, da je skrajni čas, da se dokopljemo do normativov, na osnovi katerih bomo lahko sodili, kdaj je ceno potrebno dvigniti in kdaj ne. Projekcija cen za letošnji politični dogovor, sprejet sicer v zvezni skupščini, vendar pa življenje teče svojo pot. Na koncu koncev bo enkrat treba prerezati in tudi nekatere sive cene priznati za legalne, kajti dejansko so, nanje morajo računati v organizacijah združenega dela. Kakšne bodo posledice tega, je treba preučiti, videti, kako zaščititi standard najbolj ogroženih slojev ljudi, ne pa si zatiskati oči pred resnico.«

Osebnih dohodki so druga dežurna tema v sindikatih. Omejitvenim ukrepom pri izplačilih osebnih dohodkov se pridružuje tudi nedoslednost pri uveljavljanju delitve po delu in rezultatih dela in še večja pri izvedbi dogovora, da je potrebno revalorizirati programe v osnovnem šolstvu in osnovnem zdravstvu in zagotoviti na ta način sredstva za skladnejšo rast osebnih dohodkov z rastjo v gospodarstvu. »To so v občinah zelo različno razumeli. Ponekod so revalorizirali za 30 odstotkov, drugod spet samo za 7 odstotkov. Startna osnova za to pa je bila zelo različna in zato so osebni dohodki z revalorizacijo še zmeraj zelo različni. Dejstvo je, da v sedanjih razmerah v osnovnem šolstvu in v osnovnem zdravstvu ne moremo speljati v življenje načela, da dobijo delavci za približno enako delo tudi enako plačilo. Vse to je odvisno predvsem od plačilne sposobnosti združenega dela po občinah, solidarnost pa ne igra tiste vloge, kot bi jo morala,« pravi Marija Pukl.

Ponovno ovrednotenje programov — večje razlike

»Dejali smo,« dodaja Mišič, »da bi se morali načrti v teh dveh dejavnostih revalorizirati v povprečju za 43 odstotkov, osebni dohodki pa za 40 odstotkov. Marija Pukl je povedala, kaj se je zgodilo in kje smo. Namesto da bi uredili predvsem zadeve v teh dveh dejavnostih, smo revalorizirali programe tudi v drugih ssih, kjer to ni bilo nujno, ali pa vsaj ne v sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah. Pobuda se je marsikje izjalovila.«

»Seveda se je,« trdi Miro Gošnik, »in tako bo vse dotlej, dokler različne revalorizacije v občinah, predvsem pa dogovarjanje med ssi, ne bo stalna in normalna praksa, dokler bodo izvršni sveti imeli tudi na tem področju pobudo v svojih rokah, v ssih pa bodo čakali nanjo.«

»Praksa je taka, da se pravzaprav ssi ne znajo ali pa nočejo med seboj dogovarjati, kajti vsi le hlatajo za tistimi odstotki, ki so jim namenjeni. To je narobe,« pravi Vinko Kovačič.

»Seveda je narobe, če pa smo namesto

sis, ki je mesto za dogovarjanje, dobili v praksi kvazi bankirja, ki skrbi za delitev sredstev iz vnaprej določene porabe. Vrnimo jih na začetek, dajmo jim prvotno vsebino — to pa ni nič drugega kot dogovarjanje učiteljev in zdravstvenih delavcev z delavci v tozdihi o potrebnih sredstvih za normalno delovanje v teh dejavnostih. Zakaj spet kličemo na pomoč pri tem najbolj pametnega administratorja, ki bo vse to uredil na papirju, odnosi pa se v resnici ne bodo spremenili.«

Ljudje ne preberejo sporazumov, potem pa...

»Najbolj žalostno pri vsem tem je,« pravi nekam resignirano Marija Pukl, »da nimamo opredeljenih temeljnih stvari, nimamo dogovorjene družbene vrednosti dela zdravnika, učitelja...«

»Ja, kdo bo pa to napravil,« energično vskoči Francka Herga, »če ne za to odgovorni družbeni dejavniki ob pomoči sindikata. Moramo priti do tega dogovora, nekaj takega pa so tudi samoupravni sporazumi o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. To je sedaj prednostna naloga!«

»Letos bo to naredeno,« razlaga Brane Mišič. »Imeli bomo precej prvin, na osnovi katerih bodo lahko delavci v vseh dejavnostih presojali primernost razporejanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke. Moram pa povedati, da se že spet srečujemo z dvema skrajnostma. Ponekod bi radi, da bi ti sporazumi bili kar se le da splošni, skoraj brez vsake praktične vrednosti, druge pa nam kar pravijo: 'Predpišite nam in tako kot boste predpisali, bomo tudi ravnali.' Nekaj podobnega se nam je letos dogajalo ob letnem dogovoru o družbenem usmerjanju razporejanja dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Zelo čudno pa je, da dobivamo od sindikalnih organizacij kopico vprašanj, zahtevkov za razpravo posameznih določil tega dogovora, čeprav je v resnici zelo jasen in tudi enostaven. Zdi pa se mi, da ga ljudje v ustreznih strokovnih službah niso prebrali in sindikalnim organizacijam ne nudijo razlag, ki jih te potrebujejo, ter jih rajši kar napotijo na naše strokovne službe. S politično akcijo v osnovnih organizacijah moramo doseči, da se poslovodni in strokovni delavci v organizacijah dobro seznanijo tudi s samoupravnimi sporazumi, da jih znajo uporabljati v praksi in tako nuditi pomoč delavcem, njihovim sindikalnim vodstvom in samoupravnim organom pri odločanju o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke.«

Razprave še ni bilo konec. Nadaljevala se je še naslednjega dne na posvetu predsednikov medobčinskih svetov zveze sindikatov o najbolj aktualnih in perečih problemih, s katerimi se srečujejo v posameznih organizacijah združenega dela in še posebej o stališčih ZSJ do urejanja socialnih in drugih vprašanj, ki tiščijo delavce. Sodeč po teh dveh pogovorih lahko povsem upravičeno zapišemo, da se nam v političnem smislu približuje topla, če ne že vroča jesen.

Marijan Horvat

Redek, a potreben poseg

Ukrep družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine, ki ga sprejmejo občinske skupščine, je redki, vendar pa včasih nujen poseg v tistih okoljih, kjer imajo neurejene samoupravne odnose ali pa so oškodovani družbeni interesi. Slej kot prej je to boleče dejanje, ki ga ni moč sprejemati na hitro, brez temeljite razčlenitve vzrokov za neurejene razmere v organizaciji združenega dela ali drugi samoupravni skupnosti. Povrh tega pa je ustavna in zakonska zasnova ukrepov družbenega varstva usmerjena v to, da gre za izjemne ukrepe, in to takrat, kadar vsa druga sredstva za varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine niso uspešna. V skladu s takimi opredelitvami, predvsem pa z naporji za ureditev odnosov in odpravo motenj v poslovanju po možnosti brez tega bolečega ukrepa, število izrečenih ukrepov družbenega varstva v zadnjih letih upada. To ponazarjajo tudi podatki: leta 1978 je bilo 88 predlogov za sprejem družbenega varstva, leta 80, leta 1981. 56 predlogov, predlani 47 in lani 43 predlogov družbenopolitični skupnosti za sprejem ukrepa družbenega varstva.

Pritrditi velja številnim ocenam, da je 90 izrečenih ukrepov družbenega varstva v minulih dveh letih sorazmerno nizko, kajti v SR Sloveniji je 7.880 samoupravnih subjektov. Družbeni pravobranilci samoupravljanja, ki so temeljito razčlenili vzroke za ukrepe v preteklih dveh letih, menijo, da se skupščine družbenopolitičnih skupnosti težko odločajo za tak izjemen ukrep in zahtevajo, da prej poiščejo vse druge rešitve za odzdravitev razmer v posameznih samoupravnih okoljih.

In kateri so najpogostejši razlogi za uvedbo ukrepov družbenega varstva? Samo zaradi motenj v samoupravnih odnosih je bilo izrečeno v zadnjih dveh letih 27 odstotkov ukrepov od 90. Zaradi oškodovanja družbene lastnine pa 16 odstotkov vseh izrečenih ukrepov. Kar v 57 odstotkih pa »sodelujeta« oba vzroka in zato so predlogi ukrepov zasnovani najpogosteje na 619. členu zakona o združenem delu, ki govori o motnjah v samoupravnih odnosih, in na 620. členu, ki govori o razlogih za ukrep, če so oškodovani družbeni interesi.

In kateri ukrepi so bili največkrat izrečeni, da bi se motnje v samoupravnih odnosih in v gospodarjenju odpravile? Kar v 76 odstotkih (od 90 ukrepov) je bil uporabljen ukrep imenovanje začasnega organa, v 54 odstotkih je prišlo do odstavitve poslovodnega organa, v 37 odstotkih se pojavlja tudi ukrep, ki omejuje pravico odločanja o delovnih razmerjih, v 23 odstotkih je bila omejena pravica odločanja o razporejanju osebnega dohodka, v 21 odstotkih pravica odločanja o disciplinskih zadevah in v 16 odstotkih omejitve pravice priprave predlogov samoupravnih splošnih aktov. Zanimivo je, da ni bilo v teh devetdesetih ukrepih omejitve pravice odločanja o delitvi stanovanjskih posojil in stanovanj, kar je sicer pomembna pravica. Toda ob tem kaže posebej omeniti drugo skrajnost, da so v skupščinah občin v 7 odstotkih omejili vse samoupravne pravice, kar kaže na to, da začasne ukrepe pojmujejo kot stare oblike prisilne uprave. V takšnih primerih pa gre tudi za nepoznavanje zakona o časasnih ukrepih družbenega varstva, ki pravi, da se začasno lahko omeji le določene pravice, torej ne vse, čeprav jih zakon ne našteva.

Razpustitev delavskega sveta je eden od ukrepov družbenega varstva, ki ga lahko sprejme skupščina občine. Pravzaprav gre v tem primeru za obliko družbene sankcije, če organ upravljanja slabo ali pa nezakonito dela, ukrep pa onemogoči ponavljanje napak istim delavcem. Ta ukrep je bil v preteklih dveh letih uporabljen le v osmih primerih od devetdesetih, kar pomeni, da predlagatelji in občinske skupščine v vseh ostalih primerih niso ugotovili takšnih napak pri delu delavskega sveta, da bi bili moreni samoupravni odnosi oziroma ogrožena družbena lastnina. Bržkone pa je okrog razpustitve delavskega sveta, kjer mora biti tudi določilo o volitvah novega, še precej nejasnosti, ki jih bo potrebno urediti. Mislimo predvsem na negotovost predlagateljev in strokovnih služb v tistih primerih, ko pride do razpustitve delavskega sveta in določijo roke za razpis volitev za nove člane, hkrati pa je z ukrepom družbenega varstva izrečena omejitev nekaterih pravic, kot npr. določanje poslovne politike in ukrepov za njeno izvajanje. Novi delavski svet, za katerega ni ugotovljeno, da je slabo delal, po sodbi nekaterih ne bi mogel uveljavljati omejenih pravic. To je dilema, ki pa bi jo veljalo rešiti po osnovnem pravnem načelu, da vsak organ in delavec odgovarja le za svoje ravnanje, ne pa za nesamoupravno nezakonito ravnanje drugih.

Opozorili smo le na nekaj najpomembnejših vprašanj, ki so povezana z ukrepi družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine. Velja zapisati, da so že rešeni številni zapleti, ki smo jih srečevali na tem področju, k temu pa je precej pripomogla tudi letošnja razprava o tej problematiki v predsedstvu republiškega sveta ZS Slovenije. Vse ugotovitve, razprave in predvsem soočanja pred izrekom ukrepa družbenega varstva temeljito razčleniti zadostne in potrebne razloge za sprejem takšnega ukrepa — pri tem pa morajo sodelovati tudi SDK, IS SO ter druge strokovne in politične organizacije. Potlej morajo na skupščini oceniti ali so smotri in predlagani ukrepi takšni, da bodo zagotovili odpravo vzrokov za motnje v samoupravljanju in v gospodarjenju. Tudi zaradi takšnih »prijemov« lahko rečemo, da je v SR Sloveniji sorazmerno malo izrečenih ukrepov družbenega varstva in da njihovo število ne raste, kljub zaostrenim gospodarskim razmeram.

Marijan Horvat

Pred izidom

**Velika knjiga križank
avtorja
Francija Pavšerja**

za vsak dan in dopust.

S posveta predsednikov medobčinskih svetov

Sredi dogajanj in sredi dela

Kot je pokazal ta posvet, je sindikat tudi v tem letnem času sredi dogajanj, torej v ospredju stabilizacijskih prizadevanj. Predsedniki medobčinskih svetov so največ govorili o kar uspešnem gospodarjenju v prvem polletju in o izgubah, o izplačevanju OD zaradi zakonskih omejitev glede likvidnosti, o najnižjih osebnih dohodkih in še bi lahko naštevali. Posvet, ki ga je vodila Francka Herga, je bil seveda povezan z uresničevanjem že zastavljenih sindikalnih nalog in tega, kar je s programom sindikalnega dela predvideno za jesenske mesece.

To, kar smo slišali, daje precej bolj optimistično sliko stanja v gospodarstvu in rezultatih sindikalnega političnega dela, kot smo pričakovali. Razveseljivo je predvsem to, da proizvodnja še kar narašča, da marsikje ni bilo kolektivnih dopustov in da so tu in tam študentje in dijaki pomagali zapolniti vrzeli v vrstah proizvodnih delavcev. Ponekod so uspeli zmanjšati že kar visoke izgube in tudi, vsaj začasno, prebroditi pereče likvidnostne težave.

Kot vse kaže, so v ozdih z različnimi oblikami medsebojnih posojil ustvarili možnost za nadaljnje izplačevanje OD v sedanjih višini. To seveda ne pomeni, da so odpravljene vzroki za likvidnostne težave, temveč je to le odložitev vprašanja na september in oktober. Sindikat bo moral zatorej zahtevati pravo takošne analize likvidnostnih težav, ki bodo omogočile reševanje sedanjih zapletov, ki pestijo gospodarstvo,

družbene dejavnosti in njihove finančne asociacije. Treba je tudi povedati, da so kvalitetni rezultati gospodarjenja v nekaterih ozdih in občinah omogočili rast realnih osebnih dohodkov in da je na takšnih primerih treba graditi spodbude delavcev za doseg stabilizacijskih ciljev.

Na posvetu smo ponovno slišali trditve, da začete in načrtovane neproizvodne naložbe niso problematične, da praviloma temeljijo na sredstvih, zbranih s samopriskrbi in da tudi zato ne morejo biti ustavljene. Jože Stegne pa se je vprašal, ali s tem, ko obenem zagovarjamo vse neproizvodne investicije in postavljamo vprašanje socialne varnosti delavcev, ne kažemo dveh obrazov. Menil je, da zaradi tega ne moremo uspešno delati in izpolnjevati stabilizacijskih nalog, ki smo jih sami sprejeli in za katere smo odgovorni tudi pred mednarodnimi finančnimi ustanovami.

Udeleženci posveta so izrazili tudi precej kritičnih ugotovitev o sedanjem stanju pri ureničenju nalog s področja delitve OD. Povedali so, da v velikem številu ozdov ni aktivnosti ob pripravljanju na uveljavitev panožnih samoupravnih sporazumov. Ponovno so tudi povedali, da primanjkuje dobrih strokovnjakov za področje nagrajevanja in da je sindikat pri teh nalogah povsem osamljen.

Sindikati dajejo izjemno pozornost tudi politiki izplačevanja nižjih osebnih dohodkov in njihovih povprečnih višin. V

nekaterih medobčinskih območjih so si postavili za cilj, da najnižji OD ne bi smeli biti manjši od 15.000 ali celo 16.000 dinarjev, seveda za redno delo in na podlagi dohodka ter brez uravnilovskih posledic. Predsednik ljubljanskih sindikatov Franc Hribar je menil, da bi moral sindikat predlagati konkretne ukrepe, ki naj bi v večji meri spodbujali delavce za delo. Slišali smo tudi, da v največji delovni organizaciji na Koroškem menijo, da letošnji dogovor o družbenem usmerjanju razporejanja dohodka ne daje možnosti za stimulatивnejše razporejanje dohodka. Ob tem je Francka Herga dejala, da je edina omejitev za izplačevanje osebnih dohodkov dohodek, ki ga ustvarjamo in da je treba vse pobude za morebitno spremembo »dogovora 84« bolj konkretizirati.

Sindikalni aktivisti so kar precej besed namenili tudi oceni razpoloženja delavcev glede na izjemno visoko inflacijo in povišanja cen, ki jih še pričakujemo septembra in seveda glede na padanje realnih osebnih dohodkov. Večinoma so menili, da razpoloženje še ni kritično, da pa ga je seveda treba izboljšati z novimi spodbudami, ki smo jih že omenili. Glede na to, da so sindikalni aktivisti zdaj obveščeni, da bo treba znižati osebne dohodeke v manj kot desetih ozdih v Sloveniji, med njimi pa je največja kranjska Telematika s 4.600 delavci, je bilo rečeno, da mora sindikat v akcijo že pred izplačilom teh zmanjšanih OD. Cilj

sedanje povečane aktivnosti v republiških sindikalnih organih in seveda tudi v občinskih zatorej ni delovanje forumov, temveč utrditev osnovnih organizacij v tem smislu, da bodo sposobne graditi svoja lastna sindikalna stališča.

Tudi na tem posvetu smo slišali enotno mnenje, da razprave o polletnih bilancah niso bile dobro opravljene, da jih v nekaterih okoljih sploh ni bilo, da so poslovna poročila slabo pripravljena, da so takšne razprave v dopustnih mesecih brez pravega smisla in tako naprej. Francka Herga je ob teh kritikah, nekatere zadevajo zakon o knjigovodstvu, ki ga bo treba spremeniti, menila, da bi bile razprave zanesljivo boljše, če bi bile v večji meri povezane s politiko osebnih dohodkov in s konkretnimi problemi nagrajevanja v tozdih.

Predsedniki medobčinskih svetov so poročali, da se v letošnjem letu poglobljajo problemi v gradbeništvu, omenili so zlasti prevelike zmogljivosti gradbene operativne in visoke izgube v mnogih tozdih industrije gradbenega materiala. Slabša se položaj kovinskopredelovalne industrije in tudi dve železarni poslužeta z rdečimi številkami. Izgube pa se pojavljajo tudi v tozdih, kjer zanje ni objektivnih vzrokov, zato je kar spodbuden primer iz idrijskega tozda IMP, v katerem so delavci zaradi izgube zamenjali vodstvo.

Precej besed je bilo izrečenih tudi o vodenju socialne politike oziroma o izplačevanju različnih oblik socialne pomoči. V mnogih občinah se sedaj v te namene uporabljajo tudi sredstva sindikalne članarine. Rečeno je bilo, naj bi se dogovorili za enotnejše kriterije o tem, kdo je socialno ogrožen in o višini te pomoči. V povezavi s tem smo tudi slišali, da sindikat ni organizacija, ki naj bi se ukvarjala s prodajo mesa, ki zdaj ostaja v hladilnicah, kot tudi z drugimi podobnimi nalogami, ki naj jih opravljajo organizacije, ki so za to ustanovljene.

Franček Kavčič

Delovno srečanje sindikatov z obeh strani meje

Vse več gospodarskih tem

V Novi Gorici je bilo 10. julija letos srečanje med delegacijami italijanskih sindikatov CGIL, CISL, UIL in novogoriškimi občinskimi sindikalnim svetom. Najprej so se sestali s predsednikom novogoriške občinske skupščine Danilom Bašinom, ki jih je seznanil z gospodarskimi prizadevanji goriške občine. Predlagali so tudi skupni sestanek med sindikati z obeh strani meje, goriškim županom in predsednikom novogoriške občinske skupščine, na katerem bi razpravljali o gospodarskem sodelovanju.

Tudi predstavniki sindikatov so se dogovorili za nadaljnja srečanja, tako na ravni vodstev kot med panožnimi sindikati. Govorili so o spremembi Zakona o skupnih vlaganjih v Jugoslaviji, ki bo omogočil tujim investitorjem tudi naložbe, višje od 49 %, kar bo omogočilo boljše gospodarsko sodelovanje, a utegne povzročiti težave pri upravljanju. Razpravljali so tudi o spremembi carinskega zakona, ki bo omogočil ustanavljanje prostih carinskih con tudi v notranjosti, ne le v pristaniščih kot doslej.

Precejšnjo pozornost so namenili gradnji ceste Standerž-Vrtojba-Razdrto, ki je pomembna za obe strani. Možnosti zanjo se večajo, saj je jugoslovanska vlada že zaprosila Evropsko gospodarsko skupnost za posojilo. Tako bodo

dobili polovico sredstev, po četrtno pa bosta prispevali Italija in Jugoslavija.

Na tem srečanju so predstavniki sindikatov z obeh strani meje ponovno obravnavali izredno uspešno mednarodno manifestacijo za mir, razorožitev in gospodarski napredek v jugoslovansko-italijanskem obmejnem območju, ki je bila 3. decembra lani ob mejnem prehodu na Erjavčevi cesti. Prireditve, ki se je udeležilo več kot 10.000 ljudi in ki je tudi zaradi svoje enkratnosti doživela veliko odmevnost v mednarodnem merilu, bo po dogovoru sindikatov dokumentirana v posebni knjižici, natiskani v obeh jezikih. Za naslovnicu bo služil plakat manifestacije, v njej pa bodo objavljene tudi fotografije.

Ob koncu srečanja so si gostje iz Italije ogledali gradbišče sabotinske ceste in hidroelektrarne Solkan.

Anita Makuc

**Rokovnik-
priročnik
za leto 1985
še boljši!**

Delavska enotnost

Obisk delovne skupine RS ZSS v občinskem sindikalnem svetu Ptuj

Premišljeno ukrepanje in kakovostno delo

V Ptuj se je delovna skupina, ki jo je vodil član predsedstva RS ZSS Franc Hribar, sodelovali pa so tudi delavci občinskega in medobčinskega sveta ZS, pogovarjala s predstavniki in aktivisti petih sindikalnih organizacij.

V pogovoru so predsedniki izvršnih odborov osnovnih organizacij kritično predstavili gospodarske razmere in poslovne rezultate v organizacijah združenega dela. V Perutnini imajo precej težav pri izpolnjevanju izvoznih obveznosti. Pri izvozu kilograma mesa imajo 120 do 130 dinarjev izgube. Kritično ocenjujejo centralizacijo deviznega priliva — Zakon o deviznem poslovanju. Tri do štiri mesece morajo čakati na plačilo prodanega blaga. Tako je otežen reden nakup krme in drugih potrebnih surovin. Na domačem trgu se precej dogovarjajo s kooperanti.

V delovni organizaciji Agis je zaposlenih okoli 1.700 delavcev. Sanacijski program ne daje pričakovanih rezultatov. Poslovni rezultati nenehno nihajo med pozitivno ničlo in rdečimi številkami. Delavci v proizvodnji ne sprejemajo od-

govornosti za takšno stanje. Informativno v delovni organizaciji je zelo šibko, delavcem prikrivajo realno stanje. Zunaj delovne organizacije zvedo, da imajo blokiran žiro račun. Sistem delitve OD je neurejen in zapleten do te mere, da po enotni metodologiji ni mogoče izračunati višine osebnih dohodkov za posameznega delavca. To delavce spodbuja k nezadovoljstvu. Osnovna organizacija ZS ne dobi odgovora na vprašanje o izpolnjevanju programa dela za zagotovitev likvidnosti delovne organizacije. Vodilni delavci ironično odgovarjajo na vprašanja in po mnenju predsednika osnovne organizacije ne verjamejo v rigorozno izvajanje zakona, ki omejuje rast osebnih dohodkov v ozdih, ki so nelikvidni. Direktor se izmika vprašanjem in zahtevam predsednika osnovne organizacije. Politični položaj je slab.

V TGA Kidričevo, tozdr Predelava, se osnovna organizacija ZS zelo zavzema za uveljavljanje delavčevih interesov. V predsedstvu občinskega sveta ocenjujejo, da je sindikalna organizacija v TGA Kidričevo najbolj vpeta v življenje delavcev. Poslovni rezultati

se izboljšujejo, vendar pa imajo težave pri reševanju kadrovskih vprašanj v tozdu in vse delovni organizaciji. Menijo, da je v skupnih službah dovolj sposobnih ljudi, ki bi lahko prevzemali odgovornejše naloge, vendar jih nočejo zaradi prevelikih obveznosti in odgovornosti. Osnovna organizacija nima moči, da bi takšen odnos odpravila.

Sindikalni aktivisti so opozorili, da je v zadnjem času vse več težav pri kadrovanju predsednikov osnovnih organizacij. Funkcijo predsednika osnovne organizacije odklanjajo predvsem delavci iz neposredne proizvodnje. V takšnih primerih predlagajo režijske delavce, »ki imajo več časa za družbenopolitično delo«. Tega ne bi smeli dopuščati, ker se bo zveza sindikatov tako odmaknila od neposrednih problemov in s tem oslabil razredno naravnanoost.

Ugotovili so tudi, da na uveljavljanje zakona o omejevanju rasti osebnih dohodkov v nelikvidnih ozdih nismo dovolj pripravljeni. Zaradi poravnave obveznosti bo zmanjkovalo sredstev za izplačilo osebnih dohodkov. Rezerve so izčr-

pane in tudi banke zadolžene. V drugi polovici leta pričakujejo v občini akutno nelikvidnost, kar bo povzročilo tudi poslabšanje političnega položaja. Pri uveljavljanju tega zakona opozarjajo na nevarnost podpisovanja lažnih izjav. Aktivisti z velikimi izkušnjami pri delu v ZSS so poudarili, da bi morali več pozornosti nameniti metodam in oblikam dela v sindikalni organizaciji. Delavce, je treba pridobivati, ne pa jih z liderstvom odbijati. Izrazili so prepričanje, da ima ZSS ustvarjalne ljudi in vse možnosti, da pokaže delavcem pravo pot.

V pogovoru z vodji konference delegacij za zbor združenega dela in temeljnih delegacij za samoupravne interese skupnosti so poudarili, da delegatski sistem v združenem delu slabo deluje, vse pogostejše se pojavlja vprašanje sklepčnosti konferenc in temeljnih delegacij. Razvejanost SIS je prevelika, člani delegacij ne poznajo poudročaj dela in se v obilici gradiv ne znajdejo.

Predsedstvo občinskega sveta je na začetku leta predvidelo možna žarišča zaostrenih razmer, izgubanje in organiza-

Konjiški delavci prispevajo za knjige

V Slovenskih Konjicah je republiška akcija »Knjige v knjižnice« dobro uspela. Že na začetku aprila je o njej razpravljala občinski sindikalni svet in priporočila osnovnim sindikalnim organizacijam, naj se vključijo v prizadevanja za obogatitev ponudbe v knjižnicah. Dogovorili so se, naj bi v delovnih organizacijah za vsakega delavca prispevali po 20 dinarjev.

Ob začetku julija so na občinskem svetu, ki vodi akcijo, ugotovili, da se je večina osnovnih organizacij sindikata odločila sodelovati. Do takrat so zbrali sredstva že v triindvajsetih organizacijah, zdaj pa je na računu že 65.740 dinarjev. V kratkem pričakujejo še prispevke organizacij Comet Zreče, Uniorja in še nekaterih, kjer so akcijo tudi podprli. Zbrana sredstva — načrtujejo, da bodo v celoti zbrali 120.000 dinarjev — bodo v konjiški občini namenili za obogatitev knjižnega fonda in stroške vezave starih, še vedno zelo branih knjig.

I. Ž.

cij združenega dela, ki bodo nelikvidne. Predvidevanja se v celoti pokrivajo z današnjim stanjem. Občinski svet je dobro obveščen o razmerah v ozdih in njihovih osnovnih organizacijah ZS in je vpet v reševanje sprotih nalog in dolgoročneje zastavljenih ciljev.

V pogovoru so ugotovili, da si delavci prizadevajo za čimvečjo izkoriščenost tehničnih zmogljivosti, boljše organiza-

cijo dela, skrajno racionalizirajo vse stroške, da bi zagotovili boljše rezultate gospodarjenja. Probleme vidijo kot celoto, svoje težave in rezultate obravnavajo kritično, vendar priznavajo tudi lastne napake. Zelo so občutljivi in takoj reagirajo na neodgovorno ali slabo delo. Trezno, premišljeno ukrepanje in kakovostno delo je njihovo vodilo.

Bojan Butolen

Uveljavljanje predpisov odvisno od dobre volje posameznikov

Administracija se še naprej krepi

Nedavno tega mi je direktor ene večjih slovenskih industrijskih delovnih organizacij, ki dosega vidne uspehe pri osvajanju novih tehnoloških rešitev in ima perspektiven proizvodni program, potožil, da njemu in tudi njegovim sodelavcem administracija in tudi administriranje grenijo življenje, jemljejo dragocen delovni čas, trgajo živce, počasni tempo razvoja delovne organizacije in dražijo končno proizvodnjo, ki je že sicer preobremenjena zaradi galopirajoče dražitve surovin, reprodukcijskih materialov, energije, kreditov itd. Tako, je dodal, jim glavobol in dodatne stroške povzročajo ne samo zvezna, ampak tudi republiška in občinska administracija, zlasti tista tako imenovana paradržavna, ki se zadnje čase vse bolj množi in postaja vse bolj vplivna.

Navedel je tudi več konkretnih primerov: da je pri nas komisijsko atestiranje posameznih izdelkov precej dolgotrajnejše, bolj zapleteno in dražje kot v razvitih državah; da njegovo delovno organizacijo samo žigosanje že atestiranih izdelkov, in to takrat, ko so že zapakirani in pripravljeni za prodajo, ki jih vsaka dva do tri tedne žigosa komisija ene od poldržavnih ustanov, stane več kot 10 milijonov dinarjev na leto; da je administrativna procedura, skozi katero morak nek investicijski program, dolgotrajna, bolj zapletena in dražja kot sama izdelava takšnega programa, in da zaradi tega izgubljajo dragoceni čas, predračunska vrednost pa se zaradi visoke inflacije podvoji; da je administriranje v zunanjetrgovinskem in deviznem poslovanju, predvsem v zvezi z uvozom najnujnejših materialov, sestavnih delov in opreme, dosseglo višek itd.

Predlagal sem mu, da bi omejenjene in druge primere podrobno in povsem konkretno prikazali ter jih objavili s pripombo, da vsehsplošni in vsakdanji zgolj verbalni vik in administracijo in administriranje nič ne pomaga in da se administracija še naprej množi in krepi.

Greh je v predpisih

»Niti slučajno ne omenjam kate-regakoli organa ali ustanove, še najmanj pa piši o tem, da sem jih kritiziral,« mi je takoj nedvoumno odgovoril. Zakaj, saj to je oportunitizem. Menda se ne bojiš administracije, sem ga poskušal prepričati in ga pridobiti za konkreten pogovor o tej »bolézni«, ki se vse bolj širi in vse močneje nažira naš sistem združenega dela ter ubija poslovnost gospodarskih in drugih organizacij.

»Ne bojim se jaz osebno,« mi pojasnjuje, »ampak se bojim za delovno organizacijo, saj bi se ji naši administrativni partnerji lahko maščevali, če bi to izšlo v časopisu.«

»Kako, ali imajo tolikšno moč nad vami?«

»Od načelnika in referenta je zelo odvisno, ali bomo nujni žig in podpis na nekem papirju dobili v enem tednu ali pa bomo morali čakati celo nekaj mesecev. Predpisi jim omogočajo, da kakšen predmet »rešijo« takoj, ali pa, »ko bodo imeli čas za to«, za vse svoje počette pa imajo zakonsko kritje.«

»Ali to pomeni,« sprašujem naprej, »da je izvajanje predpisov odvisno od dobre volje posameznih uradnikov?«

»Tako je, čeprav mnogi od njih pravijo, da nam gredo na roko, in to je največkrat tudi res. Če pa bi jih javno kritiziral, potem bi lahko stvar zavlačevali, zahtevali dopolnilne podatke in papirje, pri tem pa jim ne bi mogli ničesar.«

»Torej je ključni problem v uradnikih?«

»Ni, pač pa v predpisih, zlasti podzakonskih in v raznih pravilnikih, ki jih po eni strani usmerjajo na nelogično in zapleteno administriranje, po drugi strani pa jim omogočajo te predpise fleksibilno uveljavljati. Izvirni greh je v predpisih, ki jih je preveč in ki s svojo linearnostjo in zapletenostjo, največkrat pa tudi z nestrokovnostjo dražijo proizvodnjo, dušijo kreativnost in poslovnost.«

»Kot kaže, ste nemočni pred administracijo, ki si jo upate napadati samo verbalno in splošno, v praksi pa zelo pazite, da bi se ji ne zamerili in se ji na nek način celo prikupujete?«

»Če bi naša delovna organizacija bolje stala in bi ne bila toliko odvisna od dobre ali slabe volje raznih administratorjev, potem bi bil tudi jaz pripravljen konkretno spregovoriti o njenih številnih napakah,« mi je pojasnil moj sogo-

terosov svojih organizacij združenega dela ne želijo zameriti administraciji, ker se bojijo maščevanja.

Ker so pogovori, ki smo jih imeli z več administratorji v podjetjih, pokazali, da uradniki v ozdih sicer

vornik, človek v tako imenovanih najboljših letih, priznan strokovnjak v svoji stroki in sposoben gospodarski vodja.

Se direktorji boje administracije?

In ker večina naših ozdov ne stoji dobro in so močno odvisni od milosti številnih administratorjev, je več kot jasno, da se večina direktorjev in drugih gospodarskih vodij za zdaj ni pripravljena in voljna konkretno in učinkovito boriti proti odvečnemu in večkrat škodljivemu administriranju. So proti nepotrebnemu administriranju, vendar se zaradi trenutnih in-

veliko vpijejo proti zunanji administraciji, konkretno pa proti njej ničesar ne store, pač pa jo izkoriščajo kot alibi in opravičilo za nadurno delo in zaposlovanje novih uslužbencev, se postavlja praktično vprašanje, kdo ima pravzaprav resnični interes, da bi se z delom in ne z besedami boril proti tako nevarnemu administriranju, ki vse bolj pronica v vse pore združenega čela?! Kaže, da imajo — vsaj za zdaj, tak interes pa tudi voljo za konkretno akcijo samo delavci v materialni proizvodnji in v nematerialnih dejavnostih (učitelji, zdravniki, znanstveniki, igralci, novinarji itd.). Toda delavci imajo zelo majhen, da ne rečemo skoraj nikakršen vpliv na administracijo in administriranje

(lastno, državno in paradržavno), niti jih kdorkoli v zvezi s tem ne vpraša karkoli; pa četudi bi jih vprašali, kaj bi lahko rekli, ko pa gre za strokovna vprašanja, ki so v pristojnosti raznih organov in ustanov?!

Čeprav so razmere zelo zapletene in iz dneva v dan bolj nejasne, izhod je, saj so — vsaj za zdaj, v veliki večini tistih, ki so kot združeni delavci ali kot občani življenjsko zainteresirani za omejevanje administracije na najnujnejši minimum, za spreminjanje klasičnega birokratskega administriranja v informativni sistem, ki ne bo nepotrebnih stroškov in ne bo dušil poslovnosti ter samoupravljanja, pač pa bo v funkciji učinkovitejšega gospodarjenja in poslovanja ter kakovostnejšega poslovnega, strokovnega in seveda samoupravnega odločanja.

Toda takega nujnega zasuka ne bomo mogli doseči, če bomo nepotrebno in škodljivo administriranje napadali zgolj verbalno in splošno, hkrati pa v praksi pazili, da se mu ne bomo zamerili ali pa se mu bomo celo udvarjali, kar lahko zelo hitro preraste tudi v podkupovanje. To pa dejansko prispeva k širitvi administriranja in h krepitvi položaja in vpliva administracije ter administratorjev in k njihovem medsebojnemu vzrejanju in povezovanju od tozdov do federacije.

Če hitro, organizirano in brezkompromisno ne bomo začeli sekati družbenoekonomskih in političnih korenin odvečnemu administriranju v vseh okoljih in na vseh ravneh, bo čez nekaj let administracija po logiki svojega zakonitega razvoja zavzela še nezasedene točke in postala dejanska sila nad združenim delom in družbo kot celoto. Kaj pa bi to pomenilo za naš razvoj, delo in življenje, ni težko predpostavljati tudi brez kakršnihkoli strokovnih napovedi in analiz. Če bomo boj proti odvečnemu, primitivnemu in dragemu administriranju prelagali na boljše čase, potem se lahko bojimo, da teh boljših časov ne bomo dočakali.

Jovan Pjević

Od 17. do 26. avgusta 22. mednarodni kmetijsko živilski sejem v Gornji Radgoni

Novost: vzorčni nasadi sadja in sočivja

Ko pomurski kmetje skrbno spravljajo v kašče zlato zrnje, tečejo v Gornji Radgoni še zadnje priprave na 22. mednarodni kmetijsko živilski sejem. Ta se je v dobrih dveh desetletjih razvil iz začetnega prikaza pomurske trgovine in gospodarstva v osrednjo slovensko sejmsko prireditel in za novosadskim sejmom drugo največjo jugoslovansko kmetijsko manifestacijo. Po napovedih prirediteljev — delavcev Pomurskega sejma Gospodarskega razstavišča iz Ljubljane, bo tudi tokrat prikazal najnovejše dosežke slovenskih in jugoslovanskih izdelovalcev kmetijske mehanizacije in agroživilstva, z visoko strokovno ravni pa bo dal pomemben prispevek k še večji uveljavitvi novih dognanj v kmetijstvu.

Letošnjega sejma, ki z novimi razstavnimi površinami že spada med srednje velike evropske sejmske prireditve, se bo na 60 tisoč kvadratnih metrih razstavnih površin, od tega jih bo 10 tisoč zaprtih, udeležilo 950 razstavljalcev,

med njimi 80 iz tujine. Te dni opravljajo še zadnja dela na razstavišču Agrosa iz Sempetra, saj se bo združena slovenska industrija kmetijske mehanizacije predstavila na radgonskem sejmu na novih 3 tisoč kvadratnih metrih. Končujejo pa tudi dela na novi dvorani, v kateri se bo kemijska industrija (Kema Maribor, Ina Kutina, Velebit Zagreb...) na devetsto kvadratnih metrih slednjič ločila od agroživilstva.

Ob pestrih razstavah bo v letošnjih desetih sejmskih dneh v Gornji Radgoni dan poseben poudarek strokovnim prireditvam. Novost bodo vzorčni nasadi sadja in sočivja najpomembnejši steber strokovnega dela pa razstava vseh vrst živine, predvsem slovensko in hrvaško govedo za druge republike in za izvoz. Posebne pozornosti bo deležen vzorčni nasad dvajsetih sort koruze, najprimernejših za severovzhodni predel naše države, ki ga pripravljajo najuglednejše jugoslovanske kmetij-

ske znanstvene ustanove. Sicer pa se bodo strokovna posvetovanja, predavanja in okrogle mize vrstile dan za dnem. Te bi najprivabile na sejem najuglednejše slovenske in jugoslovanske kmetijske izvedence, kmete in ostale obiskovalce (lani jih je bilo 160 tisoč, letos pa jih pričakujejo še več).

Delavci Pomurskega sejma zagotavljajo, da bo napredaj dovolj kmetijske mehanizacije, proizvajalci pa obljubljajo, da bodo za dinarje na voljo tudi traktorji. Letos prvič bo domača obrt strogo ločena od osnovnega programa sejma, prvič se bodo predstavili s svojimi ročnimi izdelki razstavljalci iz Indije, Filipinov in Srilanke. Med kopico prirediteljev velja omeniti predstavitev pomurskih lovcev, že tradicionalne konjske dirke, krona spremljajočega programa pa bo prva nedelja, 19. avgusta, ko pričakujejo na paradi kmečkih običajev, del in navad okoli tisoč udeležencev iz vse Slovenije.

Vlado Paveo

POSLEDNJI DOGOVARJANJA

Od jekla in aluminija odvisnih več deset tisoč delovnih mest

Delež kovinskopredelovalne industrije v vsej industrijski proizvodnji države je 25-odstoten, od tega je strojništva okrog 5 odstotkov. V Sloveniji je ta delež še višji.

V Sloveniji je kovinskopredelovalna industrija najbolj razvita v Mariboru, kjer celo presega 47 odstotkov, strojništvo pa predstavlja nekaj manj kot 9 odstotkov. V tujini se ti deleži še povečujejo v korist kovinskopredelovalne industrije: v Češkoslovaški na primer znaša njen delež v skupni industrijski proizvodnji 28 odstotkov, strojništva pa kar 17 odstotkov. Podobno je tudi v Avstriji (okrog 22 % oziroma 13,8 %).

Zato je razumljivo, da je oskrba panoge z reprodukcijskim materialom, predvsem z izdelki črne in barvaste metalurgije ena najbolj perečih težav. Od preskrbe sta odvisna izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti in izpolnjevanje izvoznih obveznosti.

Čeprav so med kovinarji in metalurgi tako rekoč nenehna nesoglasja (ki so posledica dokajšnje programske zastarelosti kovinskopredelovalne industrije na eni ter usmeritve slovenskih železarn na ožjo specializacijo proizvodnje na drugi strani) so na minulih razpravah o devetih zahtevnejših naložbenih projektih v republiški zbornici soglašali, da si brez posodobitve proizvodnje jekla in aluminija v Sloveniji tudi ni mogoče zamišljati modernizacije niti ne strukturnega spreminjanja proizvodnje kovinskih izdelkov in konstrukcij. Od tega je konec koncev odvisno tudi ohranjanje delovnih mest v industriji, ki samo v Sloveniji zaposluje 50.000 do 60.000 delavcev in izdeluje zelo širok izbor izdelkov od procesne opreme in transportnih ter skladiščnih naprav pa tja do cestnih vozil in drugih zahtevnih konstrukcij. Ni odveč pripomniti, da ta panoga poleg fizičnih zmogljivosti združuje dokajšen umski potencial, ki je sposoben zadostiti potrebam domačin in tujih investitorjev z izdelki in storitvami za objekte na ključ.

Vse bolj dognana in celovita ponudba izdelkov in storitev je kajpada pogoj za uspešno nastopanje v inženiringih povezanih proizvodjalcev zlasti na zunanjih trgih, pri čemer bi bilo zares absurdno, da bi se sicer dobro pripravljen in z ustreznim znanjem podprt nastop združenih proizvodjalcev izjalovil zgolj zaradi pomanjkanja jekla in aluminija.

Da bi se izognile tej, za tuje investitorje in konkurenčne ponudnike nerazumljivi materialni oviri, so organizacije za predelavo kovin tako z železarno Jesenice kot s tovarno gline in aluminija v Kidričevem sklenile samoupravne sporazume o sovlaganjih, s čimer so si zagotovile dovolj jekla oziroma aluminija v prihodnjih letih.

Zdaj je seveda od nadaljnega obravnavanja naložb v skupščini in na drugih pristojnih forumih odvisno, ali bosta naložbena projekta za posodobitev proizvodnje jekla in aluminija prišla v ožji izbor. Obe naložbi (v jeklarno II na Jesenicah in v TGA Kidričevo) bosta terjali skupno okrog 41 milijard dinarjev.

Kot je bilo ugotovljeno na nedavni seji izvršilnega odbora Gospodarske zbornice, je denarja premalo, da bi z njim lahko izpolnili vse doslej obravnavane naložbene programe. Banke so v možnostih kreditiranja zlasti spričo težav, ki jih povzročajo čedalje višje tečajne razlike, vse bolj omejene, sicer zainteresiranim porabnikom pa tudi zmanjkuje denarja, ker se jim iz dneva v dan bolj dražijo surovine in se jim zmanjšuje dohodek tudi zavoljo drugih vplivov inflacije.

Kljub vsemu lahko upamo, da bosta omejena projekta v ožji izbor vendarle uvrščena. Ne nazadnje zato, ker zagotavljata nadomeščanje uvoza in ker omogočata ohranitev in povečanje izvoza izdelkov in storitev kovinskopredelovalnega kompleksa.

N. Ž.

Olimpijske igre na TV ekranih

Tudi to je Amerika

Če ste pazljivo spremljali neposredni televizijski prenos finalnih tekem veslačev z olimpijade v Los Angelesu, vam gotovo ni ušla razglasitev zmagovalca v dvojnem dvojcu. Prepričan sem, da vas je slovesna razglasitev rezultata, tako kot mene, globoko užalila.

V tej tekmi sta zmagala ameriška veslača, druga sta bila Belgija, tretja pa naša športnika Stanulov in Pančić. Ko so podelili olimpijska odličja, se je zastila ameriška himna, medtem ko so se tri zastave po običajnem vrstnem redu začele vzpenjati proti vrhu drogov.

Toda kamere ameriške televizijske družbe ABC so ves čas smele samo dvojico ameriških veslačev. Tudi za trenutek niso pokazali ostalih nosilcev medalj kot tudi ne državnih zastav Belgije in Jugoslavije. Sramotno, to je bil pravi šovinizem ameriške televizije. Toda, tudi to je Amerika.

Te kamere pa v tekmah, v katerih ameriški veslači niso osvajali zlatih, temveč srebrne ali bronaste kolajne, na odrih za zmagovalce niso kazale samo zmagovalcev, ne Amerikancev, temveč tudi one druge in njihove zastave, med njimi seveda tudi ameriško, čeprav se je vzpenjala ob najnižjem drogu.

Televizijski nacionalizem je še bolj dojel v oči med prenosu boksarskih dvobojev: V odmorih med rundami, ko so boksalci ameriški boksarji, so televizijske kamere smele izključno nje, medtem ko so njihove nasprotnike v nasprotnem vogalu popolnoma zanemarile. V protestnem pismu družbi ABC je neki Američan kratko zapisal: »Kolikor bolj smo bučni, poudarjajoč neko ameriško superiornost, manjši postajamo.« Seveda, tudi to je Amerika.

To niso edini »biseri« ameriške TV družbe ABC, ki si je kupila ekskluzivno pravico prenosa z vseh olimpijskih tekmovališč. Olimpiado prenaša tako, kot da bi na njej tekmovali samo ameriški športniki. Da je res tako, potrjujejo številni uradni in neuradni protesti vodij drugih reprezentant, športnikov, trenerjev, evropskih TV vredišč in celo samih Američanov, ki jemljejo olimpiado kot tekmovalje najboljših športnikov z vsega sveta, ne pa kot zasebni »business« in mesto za nacionalistične in šovinistične evforije.

Seveda navijamo za Američane, javno prizna in izjavlja za ameriške časopise direktor informacijskega programa TV družbe ABC. Ne skriva, da se ABC vede kot da so olimpijske igre ameriške, na katere so najboljši športniki sveta (natančneje, samo dela sveta) povabljeni kot statisti. Takšno obnašanje družbe ABC ni bilo vseh niti predsedniku mednarodnega olimpijskega komiteja (MOK) Juanu Antoniu Samaranchu in izvršnemu odboru (MOK) Juanu zato so tudi uradno protestirali pri ameriški TV družbi ABC in od nje zahtevali, da spremeni merila za prenašanje olimpiade ter posreduje celovite informacije skupni svetovni javnosti in ljubiteljem športa, ki hočejo videti vse udeležence iger in seveda tudi svoje predstavnike.

Trudimo se, da bi bili kar najbolj objektivni, ko prenašamo dogodke z olimpijskih iger, pravi v Los Angeles Times direktor informacijskega programa TV družbe ABC in se ne zmeni kaj dosti za številne pripombe in pritožbe z vseh strani, ki jih pošiljajo zaradi neobjektivnega prikazovanja olimpijskih iger z ameriškega kontinenta.

Toda, tudi to je Amerika.

Miodrag Govedarića

**Rokovnik priročnik
za leto
1985
še boljši!**

LIUDJE MED LJUDMI

Teleks in Kaj sta popisala, kako so Petra Žemvo, doktorja in inženirja v razvojnem oddelku TIK Kobarid, malodane oteli izmed delavcev, ki so ga hoteli braniti. Potem so ga odvedli v Idrijo, kjer je tri dni ostal v psihiatrični bolnišnici. S tem naj bi se nekaj ljudi v tovarni želelo znebiti strokovnjaka, ki se je zavzemal za upoštevanje in boljše vrednotenje inovacijskega dela. Kot urednik tovarniškega časopisa, ki je šibal vrsto slabosti v kolektivu, pa da je tako marsikomu stopil na žulj. Kaj tiči za temi dogodki, kako se razpletajo?

**Iz kobariškega Tika odpeljali v umobolnico
urednika njihovega glasila**

Kdo je zrel za prisilni jopič

Prejšnji teden, predzadnji dan kolektivnega dopusta v TIK Kobarid. Kljub temu so se na sestanku zbrali predstavniki družbenopolitičnih organizacij tovarne in občine Tolmin. Snovali so neke vrste taktični načrt za ponedeljek, ko se delavci vrnejo k strojem. Okoli kobariških sankov je menda celo vršalo, da od teh strojev ne bo dosti ostalo, če v tovarni ne bo vse v redu.

To so besede Vojka Hobiča, predsednika tolminskih sindikatov. Občinski svet je prav zato predlagal in vztrajal pri omejenem sestanku pred koncem dopusta. »Treba je bilo oceniti dogodke in se pripraviti, da ne bi potem v ponedeljek skakali okoli po tovarni. Upravičena je namreč skrb, da delavci ne bodo hoteli delati, če ne bo vseh odgovorov,« pravi Vojko Hobič. In še: »Ni dvoma, da je vse v Petrom Žemvu, ki so ga odpeljali k psihiatri v Idrijo, kolektivno škodilo in da je sodu izšlo iz nje.«

Kaj je potemtakem »sode«? Vrsta neresenih tehnoloških zadev, slabi odnosi med posamezniki, izguba v prvem trimesečju, neobveščeno delavcev o sicer sprejetih rešitvah, neureničevanje sklenjenega...»

To je po dobrih dveh urah čakanja pred vrati, skozi katera so uhajale ostre, glasne besede, potrdil se direktor Zvonko Uršič: »Skenili smo, da tudi po sestanku ne bomo dajali informacij. Po koncu dopusta bomo vodili razprave na razširjenem kolegiju in nato po zborih. Poudarek bo na dolgoročnem razvoju Tika in na odnosu med njegovimi posamezniki deli.«

Celovita, izprana informacija s »Leto in četrt sem v tovarni.

Kar sem kot strokovnjak v razvoju ugotovil napačnega po načrtu in tehnološki plati, sem hotel potem kot urednik glasila spraviti med delavce. Marca so me izvolili še za predsednika inovacijske komisije, postal sem član sekretariata ZK in disciplinske komisije... Še nekaj funkcij in področij in jasno vam bo, da sem bil z vsem na tekočem, da sem lahko marsikaj spoznal.

Menil sem, da lahko strokovni in hkrati za bralca mikaven časopis pripomore k obveščeni delavcev, k njihovi akcijski usposobljenosti. Brez tega vsi vemo, da ni poti naprej.

**Inovacije in zavist
z roko v roki**

Še posebej po trimesečni izgubi je bilo jasno, da ni rešitve brez drugegačnega prijema. Lotili smo se dela za domače, hitro uresničljive inovacije, ki bi lahko kolektiv postavile na trdne noge. Tu pa že nastane logična veriga — potemtakem je bil dotlej na bolj ali manj majavih, torej je za to nekdo in nekaj krivo, to pa je treba odpraviti, če hočemo

**IZJAVA
konference osnovnih
organizacij sindikata TIK
Kobarid**

Konferenca OO sindikata TIK je na svoji izredni seji, dne 18. 7. 84 obravnavala nekatere dogodke v delovni organizaciji v torek dne 17. 7. 1984. Gre za način, kako je bil naš delavec dr. Peter Žemva odpeljan na pregled v psihiatrično bolnišnico v Idrijo. Glede na to, da so se dogodki odvijali praktično pred očmi delovnega kolektiva, izjavljamo, da se ne strinjamo s postopkom in načinom, ki so ga odgovarjali delavci ZD Tolmin izvajali, da bi prepeljali pacienta na pregled. Metode in način sta bila skrajno nehumana in v popolnem nasprotju z zdravniško in vsakršno etiko, kar vzbuja upravičeno vznemirjenost med delavci. Dogodek je člane kolektiva presenil in upravičeno se sprašujemo, ali je v naši socialistični demokraciji prostor za take stopke in način ravnanja do človeka, ki ni nikogar tako ali drugače ogrožal. Smatramo, da je dogodek pustil neopopravljivo škodo in madež, ki ga bo težko zabrisati.

Konferenca zahteva, da se dogodek razkrije in upravičeno pristojnih služb in posameznikov ZD Tolmin. Zahtevamo, da se o zadevi obvesti konferenco sindikata.

Kobarid, 18. 7. 1984
Predsednik OO ZS DSSS

naprej. Premalo se zavedamo, da na trilih temeljih ni trdne noge stavbe! Naj le še dodam, da v Tiku 30 let ni bilo patentne prijave! Kar je bilo inovacijskih predlogov, so jih reševali po polžu, jim metali polena pod noge, kovali spletke — da o nagrajevanju morebiti sprejetejega sploh ne govorim.«

Kriminalka v tovarni

Vsebinski premik torej, ki je razburkal postano vodo. Če pomislimo na prizadeto miselnost ali celo ravnanje, obnašanje posameznikov, nam bo brž jasno, da je moralo priti do ostrih polemik.

»Res, pa te pustimo. Druga pesem je sestanek inovacijske komisije v začetku junija. Na plan smo potegnili uporabne stare predloge, pregledali nove. Sam sem dal tri patentne predloge, za dva nova izdelka s področja medicine in za izboljšavo uvožene tehnologije za čiščenje odpadnih voda. Vse skupaj sem naslednje jutro predal tistim generalnega direktorja naj prepiše in čimprej odda direktorju, ker gre za pomembne stvari. Potem sem šel na dopust in po vrnitvi zvedel, da je zapisnik (in kar je bilo dokumentacije zraven) izgubljen. Enostavno ga ni bilo. Kako vendar! Ta papir je pomenil lep denar, prihranek, čisto Sočo in končno — dragocen bi bil marsikomu v tujini. Kako lahko izgine?!

Ker ni šlo drugače, sem se obrnil na odbor samozasčite, a me niso resno vzeli. Moral sem poklicati miličnike, ti pa so menili, da je to problem za oddelek proti gospodarskemu kriminalu.«

Kriminalka se nadaljuje

Nedolgo zatem je prišel v pisarno k Petru Žemvi obratni zdravnik in ga povabil na pomek. »Ko sem čez nekaj minut šel k njemu, sem pri sestri v sprejemnici videl dva možaka, enega v beli halji in enega v vozniki uniformi. Ker sta se skrila za zaveso, sem posumil in šel na dvorišče. Tam je čakal rešilni avto. Stopil sem torej med delavce.

Zdravnik je prišel za mano, trdil, da mi je dolžan pomagati, da gre za moje zdravje, da me bodo peljali le na pogovor v Tolmin. Kako za zdravje, ko pa nisem bil nikoli bolan, niti dneva na bolniški, obratne ambulante še nisem videl od znotraj in z zdravnikom službeno nisem spregovoril?

Ampak če že tako meni, sem rekel, prav — grem se le domov

**Informacija o zadevi
dr. Peter Žemva**

Žemva Peter je bil v Psihiatrično bolnišnico Idrija napoten in sprejet 17. 7. Po pregledu in kratkotrajnem hospitalnem zdravljenju izjavljamo, da je bil sprejem v psihiatrično bolnišnico glede na Žemvovo psihično krizo potreben. Kot njegov lečeči zdravnik izjavljam, da je bil do psihiatrične obravnave korekten in se strinja, da je bila potrebna. Da bi preprečili ponovne zadrege, ki so toženi zadobile v sredstvih javnega obveščanja tako nehuman odnove, sva z dr. Žemvo domeni, da prek krajevne zdravstvene službe ohraniva potreben stik.

Predstojnik PB Idrija
dr. Jože Fele,
nevropsihiater

Ciril Brajer
Ivo Kuljač

Naj bo novinar izjema?

Najbrž se boste strinjali, da primera Petr Žemve ne kaže dramatizirati. Ne zato, ker dogodek česa podobnega ne bi zaslužil, temveč zato, ker ga lahko jemljemo zgolj kot manj izraz položaja novinarstva v združenem delu. Vik in krk bi torej morali zagnati zaradi splošnih razmer, ki od novinarja v tovarni zahteva resnico po meri vsem mogočim strukturam.

Nekaj je v tej naši samoupravni praksi nadvse čudnega. Ne mine kongres, ne zapisemo resolucije in sklepa v njej, kjer ne bi kot ideološko noto poudarjali razrednega boja. Razumljivo: revolucija je proces, ki pa je prekinjen, če ni razrednih bitk. Za novinarja v združenem delu in družbi nasploh lahko pomeni razredni boj samo nekaj: brezkompromisno pisati (razredno, delavsko) resnico. Tisto torej, ki so si jo delavci v družbi zagotovili z revolucionarnim aktom in s svojim delom.

V razmerah razslojenega jugoslovanskega delavstva se kajpak posamezni sloji z omenjeno resnico, ki jo kot avantgardni ščit drži v rokah ZKJ, ne bodo strinjali. Posledica tega je spopad mnenj, so polemike, tribune, celo konflikti. Vse tiste prvine torej, ki omogočajo demokraciji izraz mnenj in dialektiko. Vse to naj bi nosilo v sebi tako imenovano angažirano (ne alternativno, ki se pojavlja kot pojmovno docela zmedena konstrukcija) novinarstva, ki zahteva razgledane, poklicno usposobljene in razredno osveščene novinarje. Manjkati jim ne sme predvsem znanja in srca.

Tako naj bi seveda bilo. Pa ni. Tako kot Peter Žemva tudi mnogi drugi novinarji ugotavljajo, da jim narobe hodi prav preveč znanja in poguma. Bolje, predvsem pa veliko varnosti, zanje je, če se podrejo vodilnim strukturam. Sicer pa, če tako ravnaajo sindikat, partija, mlaščina in borčevska organizacija in samoupravni organi, ali naj bo pri vsem tem novinar izjema?

Poskus, kot ugotavljamo v primeru Petra Žemve, lahko. Kako se poskus konča, pa je v glavnem tudi že vnaprej jasno. V vsakem primeru pa drži kot približno najbolj pridojo skozi tisti, ki naredijo, kar od njih zahtevajo. Čeprav je na dlani, da takšno ravno ne morejo voditi razrednega boja, ker jim je delavska resnica bolj malo mar in ker se nečejo nikomur zameriti (temu pa se klana in objektivna novinarska beseda praktično ne more izogniti) to nikomur nič mar. Prav nasprotno: kariere in napredovanja so po nepisanim pravilu zagotovljeni prav takšnim ljudem in to ne samo v novinarskih vrstah.

Peter Žemva priznava, da je kdaj pa kdaj trčil ob posameznike. Dopušta možnost, da pri obliči dela tudi ni vedno izbral pravih metod. Ventil je videl v možnosti (neizkoriščeni) polemike. Rekl bi pravilo, toda hudo naivno gledanje. Zato je tudi končal v prisilnem jopiču.

Vprašanje je, koliko nam kot družbi takšna praksa koristi. Mar nismo zašli v velike težave tudi zaradi Žemvinega vprašanja, če niso zanj (za prisilni jopič namreč) zrel tisti, ki svojih pojmov ne znajo ubraniti drugače, kot da skušajo vanj vtakniti tistega, ki jim jih ogrozi? Vprašanje seveda zahteva odgovor. Njegov del bo verjetno prišel iz Društva slovenskih novinarjev, ki ob tem dogodku ne more tiščati glave v pesek. Vsekar pa so za novinarjem kot tudi vsem drugim naprednim družbenim silam ponuja možnost celoviti odgovor z razpravo o sklepih 13. seje CK ZKJ. Bil bi greh in nepopravljiva škoda, če bi ostala ta možnost neizkoriščena.

Utrinki z Obale

Prodaja domovine po koščkih

V Novigradskini je tudi približno 600 vikendov, od najmanjših do pravih dvorcev. Približno pa zato, ker točnega števila prav nič ne ve. Precej je namreč črnih, celo takih, že večkrat podrtih, pa trmasto spet postavljanih.

Veliko lastnikov jih kajpak oddaja, kajpak tujcem, kajpak za devize, kajpak za lasten žep. Ponavljanje zato, ker bi moralo biti v urejeni družbi to res izjemno, pri nas pa je — no, kajpak. In inspekcije? So, delujejo — v nedodelani zakonodaji kot

pravcati Don Kihoti. Dobijo poln vikend tujcev, te iz Švice, družino iz Nemčije, nekaj mladcev iz Italije... Prvi so poslovni partnerji lastnika, drugi so na prijateljskem obisku, lastnik bo prišel pa pozimi k njim na smučanje, tretji so znanci lastnikovih otrok, saj veste, znanje jezikov, konverzacija... Kljub očiti goljufiji jim nič ne morejo.

No, včasih pa le. Kot zadnjice v Dajli. Nemška družina je prišla na turistično društvo, ker je počila vodovodna cev. Naj kar oni pomagajo, saj so tu zaradi turisti-

stov, ki so že tako krepko plačali...

Res? Komu pa? Lastniku iz Celja? Mar niso prijatelji? A da so, le videli da se se niso?! Potem pogled v prijavo in prijava inspekcijski službi. Ja, le slučaj je lahko kos iznajdljivi zasebni pobudi. Na turističnem društvu pravijo, da gre ta celo tako daleč, da vikende tujcem že prodajajo. Prepovedano? No, za marke se brž najde kdo, ki tuju proda svoje ime, pogodbo sklenejo pri tujem (res nujno?) odvnetiku...

Ciril Brajer

Dogodivščine
Jožka Koprive (23)

**Mašinski dohtar
rešuje stabilizacijo**

Kadar se ljudje znajdejo v stiski, sklicujejo sestanke. Tudi v kovačiji že nekaj tednov sestankujejo vsa vodstva in vse skupine in obravnavajo eno samo točko dnevnega reda — prekinitev dela.

Površen opazovalec bi pomislil, da gre za stavke. Vendar te njihove prekinitve ne povzročajo ljudje, pač pa stroji. Stari, izrabljeni, odpisani. Toda drugi nimajo. Z njimi morajo izpolniti plan, si zagotoviti socialno varnost, ustvariti toliko, da poravnajo družbene obveznosti. Zato je vsak stroj, ki se ustavi, družbeni, politični, gospodarski in socialni problem. Tako pravijo na sestankih. Ponavljajo, da jim okvare požejo črti delovnega časa. Opozarjajo delavce, naj ne delajo s stroji kot svinja z mehom. Razpravljajo o stimulativnem nagrajevanju popravilavcev in tarnajo, da jih bo v kratkem več kot kovačev. In pokarajo uradnika, ki je zadožen za nabavo rezervnih delov, saj dostikrat čakajo nekaj tednov, da dobijo nekakšen nujno potrebni vijak. Stroji pa se kljub temu kvirajo.

Prejšnji četrtek se je ustavila »sedmica«. Že drugič v tednu dni. Kovači so poklicali popravilavce, ki so mašino razstavili in napovedali tridenveni popravek. Jožek, ki je tedaj prinesel v obrat pismo delovodju, pa je dejal: »Grega bi jo pozdravil v treh urah.«

France, skupinovodja popravilavcev, ki je pred tremi leti zamenjal Grego, ko je leta odšel v pokoj, je imel s »sedmico« in je spet delala. Po novno so se sestali vodilni tovariši kovačije in »mašinskega doktorja« imenovali za svetovalec pri popravilu strojev, poprejšnjega svetnika in bivšega direktorja, ki je v zakonih iskal luknje, pa so odpustili. Ne zato, ker so sklenili, da bodo v bodoče poštenjaki, pač pa zato, ker denar, ki so mu ga dotlej dajali, nujno potrebujejo za »cajtanje« strojev.

Zdaj v kovačiji stari Grega na starih strojih rešuje stabilizacijo. Zdržali bodo kako leto ali dve, do takrat pa ko mu ga najbrž le spoznali, da nova politika, kot pravimo stabilizaciji, potrebuje tudi nove mašine.

Janec Volje

IZ PRAKSE
SODIŠČ
ZDRUŽENEGA
DELA

Pogoji za razporeditev iz tozda v tozd

Zakon o združenem delu predvideva, da se s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo določijo pogoji, pod katerimi je mogoče razporediti delavca iz enega tozda v drugega, v isti delovni organizaciji (4. odst. 177. člena). Nekateri samoupravni sporazumi o združitvi v delovne organizacije nimajo določil, ki jih predvideva zakon o združenem delu in ki omogočajo tako razporejanje delavcev. Zato so nekatere temeljne organizacije v okviru delovnih organizacij določile pogoje in primere za razporeditev v drugi tozd v svojih pravilnikih o delovnih razmerjih. Po stališču Ustavnega sodišča SR Slovenije, taka določila pravilnika niso v skladu z zakonom in na njihovi podlagi delavca ni mogoče razporejati iz enega tozda v drugega (sklep Ustavnega sodišča SR Slovenije, št. U I 1973 z dne 22. 9. 1983).

Zato je vprašanje, ali je mogoče razporediti delavca iz enega tozda v drugega v okviru delovne organizacije, če sporazum o združitvi v delovno organizacijo ne vsebuje določil o razporejanju. Delavec je bil razporejen v drugi tozd in je v njem že sklenil delovno razmerje, vendar se je premislil in pred sodiščem združenega dela uveljavljal razveljavitev sklepa o razporeditvi. Trdil je, da razporeditev ni zakonita, ker samoupravni sporazum ne predvideva možnosti takega razporejanja.

Sodišče združenega dela je delavčovo zahtevo zavrnilo, čeprav je točna njegova trditev, da samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo ne omogoča razporeditve delavca v drugi tozd. V konkretnem primeru je šlo za prehod delavca v drugi tozd v smislu 3. odst. 47. člena zakona o delovnih razmerjih. Prehod je možen ne glede na statusno povezanost organizacij združenega dela, če je o tem dosežen sporazum organov upravljanja obeh organizacij, to je obeh delavskih svetov. Obala delavskega sveta sta sprejela ustrezne sklepe o razporeditvi delavca, ker so se dela in naloge, ki jih je delavec praviljal (vzdrževanje elektroinstalacij) prenesle v drugi tozd, ki je sicer opravljala tudi druga vzdrževalna dela v okviru delovne organizacije. Tak prehod delavca je seveda možen tudi zunaj delovne organizacije, saj ne gre za razporeditev, ampak za ponudbo dela, ki ga mora tozd delavcu zagotoviti kljub morebitni spremembi dejavnosti ali tehnološkim izboljšavam.

Partija je prebudila ljudstvo in ga pripravila za boj

Ureja: Janez Voljč

množic. Delo ni bilo lahko. Ker režim ni storil ničesar za ureditev gospodarskih problemov, je mnoge, ki so se morali boriti za svoj življenjski obstoj, zajelo malodušje. Večje aktivnosti, zlasti pri viničarjih, ni bilo mogoče doseči. Vzrok njihove pasivnosti je bil, žal, tudi ta, da se je pri nekaterih porajala celo vera v Hitlerja — v izboljšanje njihovega položaja. Teh pojavov ne gre posploševati, potrebno pa jih je nujno upoštevati... Hkrati pa je imela partija prav v začetku tridesetih let usmerjenih ptujskih gimnazijec. Ptujska gimnazija je z delom naprednih profesorjev in dijakov od začetka tridesetih let začela postajati ena najboljših levičarskih gimnazij v Sloveniji, kakor jo označuje njen tedanji dijak Dušan Kveder, pozneje španski borec, eden od strategov NOB, narodni heroj. Leta 1958 je poslal Pokrajinskemu muzeju v Ptuj »nekaj podatkov o delu v mladinskem gibanju in partiji od 1930—1936.« Takole je zapisal:

»Na ptujski gimnaziji v letu 1930 ni bilo, kolikor je meni znano, organizacije SKOJ ali partije. Moja generacija, tedaj v šestem razredu gimnazije, ni imela nikakršnih stikov s partijami ali s posamezniki — komunisti. Z revolucionarnim mladinskim gibanjem smo začeli sploščano pod vplivom splošnega političnega vzdušja v deželi. Najrevolucionarnejše razporežen je bil v šolskem letu 1930—31 prav česti razred. Načelu razreda je tedaj stala skupina Ivan Bratko, Ivan Potrč, Mirko Centrih, Dušan Kveder... Nas, organizatorje tega gibanja, je tedaj povezovalo čvrsto sodelovanje, organizacijske, čeprav se nismo zavedali, da pripadamo organizaciji. Imeli smo pred seboj dokaj jasne socialne, nacionalne, liberalne, celo politične cilje, čeprav tedaj še nismo stali na komunističnih pozicijah — ker pač do tedaj niti besedice nismo slišali o komunizmu...

(Nadaljevanje prihodnjič)

Levičarska gimnazija

Težkim socialnim razmeram na podeželju, še zlasti problemu viničarjev je prisluhnil tudi krog revolucionarno

vec ne more zaslužiti za dnevne potrebščine, dela 10 do 14 ur za 8 din, zvečer pa sliši gospodarjevo godrnjanje, da je vse za nič.«

»Ljudska pravica« je bralcem sporočila 18. 5. 1935 tudi o »položaju obrtniških vajencev v Ptuj«. »Z delom pričnejo ob 7. uri in delajo do 21. ure.« Za učenje ne dobe niti pare, za praznike nobene nagrade.« Vajenci opravljajo tudi vsa hišna dela pri mostru in celo okopavajo vinograde v Haložah. »Knjig ne morejo čitati, ker jim mojster ne da lučnice. Vajencev ne pustijo v obrtno šolo, češ da jih doma rabijo; posledica je, da pri izpitu padejo ali če ne, čez 6 mesecev so brezposelni... Ponekod vajence pretepajo, drugod mojster vzame vajencu vse kruh, ki si ga je prinesel od doma.«

In ali je oblast kaj reagirala? Kratka notaica »Ljudske pravice« 7. II. 1936 nam pove: »Konec! 1935 se je spremenil ptujski občinski odbor. Župana Jeršeta iz JNS je zamenjal dr. Remec. V prejšnjem mestnem svetu sta bila dva delavska zastopnika, sedaj je ostal le Koren, ki zahteva delo za brezposelne. Javna dela so potrebna: regulacija Drave, popravila cestnih kanalov. Zahteva znižanje najemnin v občinskih

hišah, povišanje plač mestnim delavcem.«

Ljudskofrontno gibanje

V teh razmerah je mogel biti izhod iz težav v revolucionarnem boju povezanih delavcev in kmetov ali v tako imenovanem ljudskofrontnem gibanju, ki ga je pričelajla partija po letu 1935. S pomočjo »Ljudske pravice« si je partija utirala pot med ljudske množice. Tako glasilo je bila tudi »Neodvisnost«, ki je izhajala v Mariboru kot tednik od 1. XII. 1936 do 11. X. 1937. Ivan Kreft, ki je sodeloval v uredništvu tega časnika, je v svojih spominih »Kmečko-delavsko gibanje in mariborska Neodvisnost« med drugim zapisal:

»Mariborski odvetnik dr. Vekoslav Kucovec ni ostal več let predsednik izvršnega odbora Slovenskega kmečko-de-lavskega gibanja le zaradi tega, ker je od srede februarja 1937 »razpolagal« s tednikom »Neodvisnost«, temveč predvsem zaradi tega, ker je že prej od vseh meščanskih politikov v svojo skupino najbolj lojalno sodeloval v Slovenski ljudski fronti svobode proti fašizmu. O tej vlogi dr. Vekoslava Kucoveca je pripravljal obsežno

razpravo publicist Ciril Špindler. Prezgodnja smrt mu je žal preprečila, da bi jo končal, toda glede na temeljitost, s katero se je Ciril Špindler lotil dela, sem prepričan, da bo tudi takšna razprava, kakršno nam je zapustil, veliko prispevala k osvetlitvi vloge, ki so jo imeli dr. Vekoslav Kukovec, »Neodvisnost« in Maribor pri razvoju slovenskega kmečko-delavskega gibanja pod vodstvom partije med obema vojnama.«

Na voljo nam je pričevanje Ivana Bratoška iz Sovič, ki pravi, da so se od leta 1932 do vojne srečavali na domu Jakoba Hercega ter poslušali dr. Potrča, ki jim je govoril o boju za človekove pravice, o fašistični nevarnosti, o marksizmu. Tam je Bratošek videval tudi komunista iz železniških delavnic, poznejšega prvoborca Franca Krambergerja. K Hercegu sta hodila tudi Kmetec in Merc. Haloša trojka, — Kmetec—Merc—Bratošek — je bila verjetno 1937 sprejeta v KP. Pridobivali so nove somišljenike, saj je marsikateri kmečki proletarec že dojemal, da mu more pomagati le KP z jasno usmeritvijo v boju za nove družbene odnose. Komunisti so morali poiskati vse možnosti, vse poti, da bi se pričela dramiti revolucionarna zavest ljudskih

[illegible]

Nagradna križanka št. 29

Rešitve pošljite do 21. avgusta 1984 na naslov: DE-LAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška cesta 43, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRŽANKA ŠT. 29. Nagrade so 700, 600 in 500 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 27

SKRB, OBIR, SARAJEVO, OROGENEZA, STRES-
LJAJ, GAT, SANITETA, SPA, NE, NDOLA, EDAFON,
AI, AD, ELRAD, DORICA, RUDAR, FJ, ĆIR, AKRO-
NIM, LE, JIRASEK, OL, RINITIS, OVITEK, AKTOVKA,
KOZE, RESONANCA, NEALE, MED, DC, LONDON,
OKNAR, EMA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 27

1. nagrada 700 din: Drago Čik, Celovška 149,
61000 Ljubljana;
2. nagrada 600 din: Anika Štampar, Vel. Brebrovnik
98, 62275 Miklavž;
3. nagrada 500 din: Majda Smolič, Turjaška A, 9,
61330 Kočevje.
Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije.
List je bil ustanovljen 20. novembra leta 1942.

Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo.

Izdaja ČGP Delo — tozd Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Celov-
ška cesta 43, poštni predal 313-VI; telex 31 787

Glavni urednik in direktor tozda: Dušan Gačnik

Odgovorni uredniki: Franček Kavčič

Člani uredništva: Andrej Agnčič (fotoreporter), Ciril Brajer (energetika), Marjan Horvat (družbenopolitični sistem), Meri Jurca (tajnica), Ivo Kuljač (socialna politika), Damjan Križnik (reportaža), Emil Lah (zunanja politika), Franci Mulec (teh. urednik), Boris Rugelj (gospodarjenje), Sonja Seljak (lektorstvo, redakcija), Janez Sever (reportaža), Peter Stefančič (sindikalna politika in priloge), Andrej Ulaša (namestnik odgovornega urednika), Janez Voljc (posebne naloge) in Igor Žitnik (izobraževanje, kultura).

Pomočnik direktorja tozda Milan Živković

Telefoni: glavni urednik in direktor tozda 322-778, odgovorni urednik 313-942, pomočnik direktorja tozda 322-778, tajništvo uredništva 313-942

Naročniška centrala 321-255, 311-956 in 323-951

Založba Delavske enotnosti, Celovška c. 43, Ljubljana, odgovorni urednik 323-951

Uredništvo: Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij,
Ljubljana, Celovška c. 43. 311-956

Uredništvo: Naša Žena, Ljubljana, Celovška 43, 321-255 in 321-651

Center za razvijanje obveščanja v združenem delu in servis za tisk
glasil organizacij združenega dela, Ljubljana, Celovška c. 43,
320-403 in 323-951

Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška c. 43, 320-403

Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125 in 310-923

Ziro facun 50100-603-41502

Posamezna številka Delavske enotnosti 15 din, letna naročnina 780

din. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Poštšina plačana v gotovini.

Tisk Ljudska pravica Ljubljana

Izdajateljski svet Delavske enotnosti: Drago Seliger (predsednik), Ciri
Brajer, Magda Erbežnik-Bučar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože

Hozjan, Francek Kavcic, Vlatko Krivokapic, Ivo Miglic, Leopold Perc
Joze Peterkoc, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaga in Igo
Zitnik

V Verigi Lesce tudi ob poletni vročini delo ne zastane

Kovači so močni ljudje

Karel Osenčič, Viktor Rozman in Anton Belak so pravkar dokončali nosilno pentljo ladijske verige.

Mnoge delovne organizacije v teh poletnih mesecih delajo z zmanjšano močjo ali pa imajo kolektivne dopuste. Med tistimi pa, ki delajo normalno, morda celo bolj kot sicer, je delovna organizacija Veriga Lesce. Obiskali smo njihove delavce in poklepetali o vsem mogočem: o uspehih tovarne, o plačah, o delovnih razmerah, o dopustih, pa o načrtih, ki jih bodo začeli uresničevati že jeseni.

Naša prva sogovornika sta bila Bojan Trseglav, tajnik družbenopolitičnih organizacij in Martin Horvat, predsednik konference sindikata. »Rdečih števil v polletju nismo imeli, imamo pa, kot vsi, velike težave. Težko dobimo reprodukcijski material. Posebno šestice za verige ni moč dobiti na jugoslovanskem trgu. Uvažamo jo iz Poljske, seveda v zameno za končne izdelke. S prodajo ni težav, še posebej, ko se je odprlo tržišče v Iranu, kamor jih izvozimo kar 15 tisoč ton. Predvsem pa so zadnje čase za nas še posebej zanimive rudarske verige, ki pomenijo neke vrste rešitev za izkoristek naših zmogljivosti,« nam je povedal Bojan Trseglav. »Ko že govo-

rmo o periodičnem obračunu, moram povedati, da je bila razprava kar dobra in da so bili delavci, vsaj tisti, ki jih gospodarjenje zanima, dobro in izčrpno informirani.«

»Naši delavci se zavzemajo za boljšo organizacijo dela,« je dodal Martin Horvat. »Zadnje čase se pogovarjamo o reorganizaciji v naši delovni organizaciji. Iz treh tozdov, ki delajo verige, nameravamo ustanoviti enega. Bolj gospodarno in smotrno bi bilo tako. Tudi v skupnih službah imamo, vsaj tako misli večina, preveč ljudi. Od 1400 zaposlenih jih je v skupnih službah kar tristo. No, sicer pa smo naše tozde ustanavljali pod pritiskom od zunaj in ne najbolj gospodarno.«

Tudi o osebnih dohodkih smo govorili in povedala sta, da je povprečje v prvih šestih mesecih nekaj dinarjev manj kot 23 tisoč dinarjev. Novi pravilnik o nagrajevanju imajo že skoraj narejen, vendar čakajo na panožni sporazum.

Nekaj težav so imeli tudi pred meseci, ko so fantje v kovačnici prekinili delo. Že dalj časa so opozarjali na slabe delovne razmere in po prekinitvi dela so te zelo hitro izboljšali.

Bojan Trseglav

Martin Horvat

Kovač Ibrahim Mujagić in njegov pomočnik Stane Bobnar oblikujeta žareči kos železa. Potrebni sta natančnost in moč.

Hranislav Momčilović mora skovati vsaj osemsto palic dnevno.

Dragica Simić ima enolično delo, ki je prav zato utrujajoče.

Resda še vedno niso idealne, so pa bistveno boljše kot prej.

No, pa smo se morda ravno zaradi delovnih razmer napotili v kovačnico in se z nekaterimi delavci pogovarjali o težavnostnih razmerah in o osebnih dohodkih.

Hranislav Momčilović je kovač v Verigi že šest let. »Vroče je tu pri nas in tudi norma ni majhna. Če dobro pritnem, jo izpolnim v šestih urah. Kar osemsto palic moram skovati v skopce. In če dobro delam, zaslužim 23 do 24 tisoč dinarjev. Veliko je odvisno od različnosti izdelkov.«

Karel Osenčič, Viktor Rozman in Anton Belak so pravkar skrivili zaključni del verige za ladijski žerjav. Kar dobro so se namučili s težkim žarečim kosom železa. Medtem ko se je v peči grel drugi kos železa, so malo počivali.

»Čprav smo vajeni težkega dela,« so pripovedovali, »se vseeno kar pošteno namučimo in spotimo. Posebno vroče je poleti. Pozimi pa je na eni strani vroče, na drugi strani pa preprih, in boleznijo so na dnevnem redu. Praktično vsi imamo revmatizem, pa težave z želodci in neredki tudi z jetri. Res

imamo beneficirani delovni staž, vendar je še vedno precej kovačev, ki se invalidsko upokojijo. Tudi poškodbe so skorajda na dnevnem redu. Malo preslabo primeš velik vroč kos železa, pa ga že imaš na nogi in opekline je tu.«

Z zaslužkom seveda niso zadovoljni. Sicer pa kdo je v teh časih in pri takšnih cenah. Kovač zasluži okrog tri stotine milijone, podajalec in pomočnik pa od 23 do 26 tisoč dinarjev. In kot fantje pravijo, morajo pri tem denarju že kar premisliti, kako in kje ga bodo porabili, da na koncu meseca ne bo treba piti vode.

V kovačnici je tudi Dragica Simić, in sicer dela na »štanci« pedala za traktorje.

»Šestnajst let sem že v Verigi in če dobro delam, dobim 17 tisoč dinarjev mesečno. Živim pa težko, ker sem samohranilka enega otroka. Imam garsonjero od Verige. Če odštejem vse stroške za stanovanje, vrtec itd., mi za hrano in obleko za dva ostane 4.500 dinarjev. Doma sem iz Bosne in vsemanjkrat si zadnje čase lahko privoščim stroške za vožnjo domov.«

Andrej Agnić

LIPE SVEDER: OLIMPIJEC

